

**AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEI, MŰKÖDÉSE
ÉS NÉHÁNY KIEMELT SZAKPOLITIKÁJA**

Tansegédlet

2009. április

**Összeállította:
Dr. Törő Csaba
főiskolai tanár**

Tartalomjegyzék

I. AZ EURÓPAI UNIÓ FOGALMA.....	2
I.1. Az EU-t létrehozó szerződések	3
II. AZ EURÓPAI UNIÓ CÉLKITŰZÉSEI	4
III. EURÓPAI UNIÓ FELÉPÍTÉSE, INTÉZMÉNYEI ÉS MŰKÖDÉSE	5
III.1. Az Európai Unió Tanácsa.....	6
III.2. Az Európai Tanács	8
III.3. Az Európai Bizottság	9
III.4. Az Európai Parlament	9
III.5. Az Európai Közösségek Bírósága.....	12
III.6. Európai Számvevőszék	13
III.7. Európai Ombudsman.....	13
III.9. Európai Beruházási Bank	14
III.10. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság.....	15
III.11. Régiók Bizottsága	16
IV. AZ UNIÓS ÁLLAMPOLGÁRSÁG ÉS AZ ALAPVETŐ JOGOK	17
IV.1. Politikai jogok	17
IV.2. A szabad mozgáshoz, munkavállaláshoz és tartózkodáshoz való jog	18
IV.3. Európai Unió Alapjogi Chartája	19
V. AZ EURÓPAI UNIÓ NÉHÁNY KIEMELT SZAKPOLITIKÁJA	20
V.1. Szociálpolitika és foglalkoztatás.....	20
V.1.1. Szociális biztonsági rendszerek koordinációja	21
V.1.2. Egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség megteremtése.....	22
V.1.3. Nyitott koordinációs mechanizmus alkalmazása a szociális védelem területén.....	22
V.1.4. A társadalmi kihívások kezelése és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása	23
V.1.5. Szociális Európa, azaz az európai szociális párbeszéd.....	24
V.1.6. Személyek szabad mozgása, a közösségi munkajog.....	25
V.2. Regionális politika és a Strukturális Alapok	27
V.2.1. Kohéziós és regionális politika 2007-2013	28
V.2.3. Európai Szociális Alap 2007-2013.....	31
V.3. Környezetvédelmi politika	32
V.4. Magyarország csatlakozása a schengeni övezethez	34
VI. AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉGE (ETUC) ÉS FELADATAI.....	35
VI.1. Az ETUC akciói és célkitűzései	35
VI.2. Az Európai Szociális Dialógus	35
VI.3. Az ETUC felépítése és működése	36
VII. FELHASZNÁLT IRODALOM, HASZNOS LINKEK.....	37

I. AZ EURÓPAI UNIÓ FOGALMA

Az Európai Unió (EU) olyan demokratikus európai országok családja (27 ország a tagja), amelyek közösen munkálkodnak azon, hogy polgáraik életét javítsák, és egy jobb világot építsenek.

1.1. Az EU-t létrehozó szerződések

Az Európai Unió négy szerződésen alapszik:

- Az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK) létrehozásáról szóló szerződés, melyet 1951. április 18-án írtak alá Párizsban, 1952. július 23-án lépett hatályba, 2002. július 23-án pedig hatályát veszítette.
- Az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) létrehozó szerződés, melyet 1957. március 25-én Rómában írtak alá, és 1958. január 1-én lépett hatályba. E szerződést gyakran „Római szerződésként” említik.
- Az Európai Atomenergia-közösséget (Euratom) létrehozó szerződés, amelyet ugyancsak Rómában, az EGK-Szerződéssel együtt írtak alá.
- Az Európai Unióról (EU) szóló szerződés, melyet 1992. február 7-én írtak alá Maastrichtban, és 1993. november 1-jén lépett hatályba. Ezt a szerződést említik általában „Maastrichti szerződésként”.

Az ESZAK-, az EGK- és az Euratom-Szerződés hozta létre a három „Európai Közösséget”, vagyis a szén- és acélágazattal, az atomenergiával és a tagállamok gazdaságainak egyéb lényeges szektoraival kapcsolatos közös döntéshozatal rendszerét. A fenti rendszer irányítására létrehozott közösségi intézményeket 1967-ben egyesítették, így egyetlen Bizottság és egyetlen Tanács jött létre.

Gazdasági szerepe mellett az EGK fokozatosan egyéb feladatokat is felvállalt, köztük szociális, környezetvédelmi és regionális politikai kérdéseket. Mivel többé már nem pusztán gazdasági közösségről volt szó, a negyedik szerződés (Maastricht) az EGK-t egyszerűen „Európai Közösségnek” (EK) nevezte át. Ahogy közeledett 2002, vagyis az ESZAK-Szerződés lejáratára, a szén- és acélágazattal kapcsolatos feladatokat fokozatosan beolvasztották a többi szerződésbe.

A tagállamok kormányai Maastrichtban abban is megegyeztek, hogy együttműködnek a kül- és biztonságpolitika, valamint a „bel- és igazságügyek” terén. Azáltal, hogy a Maastrichti Szerződés a már létező „közösségi” rendszert kibővítette ezzel a kormányközi együttműködéssel, egy új, hárompilléres szerkezet jött létre, amely egyben politikai és gazdasági együttműködés is. Ez lett az Európai Unió (EU).

A szerződések szolgálnak alapot mindahhoz, amit az EU tesz. Mindig módosították őket, valahányszor új tagállam csatlakozott az Unióhoz. Időről időre azért is módosították a szerződéseket, hogy megreformálják az Európai Unió intézményeit, és újabb feladatkörökkel ruházzák fel őket. Ezt mindig az EU nemzeti kormányainak különleges konferenciája (az ún. kormányközi konferencia) végzi el. A legfontosabb kormányközi konferenciák eredményei az alábbiak lettek:

- Az Egységes Európai Okmány (EEO), amelyet 1986 februárjában írtak alá, és 1987. július 1-jén lépett hatályba. Módosította az EGK-Szerződést, és előkészítette az utat az egységes piac befejezéséhez;

- Az Amszterdami Szerződés: 1997. október 2-án írták alá, és 1999. május 1-jén lépett hatályba. A közös szuverenitást a polgárok jogait érintő további területekre terjesztette ki, illetve szorosabbá tette az együttműködést szociális és foglalkoztatási kérdésekben;
- A Nizzai Szerződés, amelyet 2001. február 26-án írták alá, hatályba pedig 2003. február 1-jén lépett. Tovább módosította a szerződéseket, áramvonalasítva az EU döntéshozatali rendszerét, hogy az a további bővítések után is hatékonyan működhessen.
- Az Alkotmányos Szerződés tervezete, amelyről 2004 októberében állapodtak meg, és ekkor is írták alá, ám nem lépett hatályba, mert nem ratifikálta minden EU-ország.
- A Lisszaboni Szerződés, amelyről 2007-ben egyezség született, ám addig nem lép hatályba, amíg az összes tagállam nem ratifikálja. Demokratikusabbá és átláthatóbbá teszi az EU-t, egyszerűsített munkamódszereket és szavazási szabályokat vezet be, egy charta révén biztosítja alapvető jogainkat, és lehetővé teszi, hogy globális kérdésekben az EU egyetlen hangon szólaljon meg.

II. AZ EURÓPAI UNIÓ CÉLKITŰZÉSEI

Az Európai Uniót a tagországok az Európai Unióról szóló szerződés megalkotásával hozták létre, melynek szövege pontosan meghatározza az Unió célkitűzéseit:

„2. cikk

Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közősek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.

3. cikk

(1) Az Unió célja a béke, az általa vallott értékek és népei jólétének előmozdítása.

(2) Az Unió egy belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló olyan térséget kínál polgárai számára, ahol a személyek szabad mozgásának biztosítása a külső határok ellenőrzésére, a menekültügyre, a bevándorlásra, valamint a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel párosul.

(3) Az Unió egy belső piacot hoz létre. Az Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul.

Az Unió elősegíti a tudományos és műszaki haladást.

Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a nemzedékek közötti szolidaritást és a gyermekek jogainak védelmét.

Előmozdítja a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót, valamint a tagállamok közötti szolidaritást.

Az Unió tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását.

(4) Az Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek fizetőeszköze az euro.

(5) A világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi és érvényre juttatja értékeit és érdekeit, és hozzájárul polgárainak védelméhez. Hozzájárul a békéhez, a biztonsághoz, a Föld fenntartható fejlődéséhez, a népek közötti szolidaritáshoz és kölcsönös tisztelethez, a szabad és tisztességes kereskedelemhez, a szegénység felszámolásához és az emberi jogok, különösen pedig a gyermekek jogainak védelméhez, továbbá a nemzetközi jog szigorú betartásához és fejlesztéséhez, így különösen az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt alapelvek tiszteletben tartásához.

(6) Az Unió e célkitűzéseket a megfelelő eszközökkel, a Szerződésekben ráruházott hatáskörök keretein belül valósítja meg.”

III. EURÓPAI UNIÓ FELÉPÍTÉSE, INTÉZMÉNYEI ÉS MŰKÖDÉSE

(Maastricht után 1992)

Európai Unió		
1. pillér Európai Közösségek (ESZAK, Euratom)	2. pillér Közös kül- és biztonságpolitika	3. pillér Bel- és igazságügyi együttműködés
- Az Európai Unió Tanácsa - Az Európai Tanács - Európai Bizottság - Európai Parlament - Európai Közösségek Bírósága - Európai Számvevőszék - Európai Központi Bank - Európai Ombudsman + két tanácsadó bizottság: 1. Régiók Bizottsága 2. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	+ kormányközi jelleg + konszenzusos döntés	+ kormányközi jelleg + konszenzusos döntés

Az **első pillérben** az ún. közösségi modell érvényesül, azaz itt nyílik lehetőség a szupranacionalitás érvényesülésére és a közös intézmények teljes jogkörű működésére. A

szupranacionalitás jellemzői: az EK határozatai akkor is kötelezőek a tagállamra, ha ő nem szavazta meg a döntést, mert az adott kérdésben a többségi döntés elve érvényesül. Továbbá a közösségi jog közvetlen hatállyal bír és elsőbbséget élvez a tagállami jogszabályokkal szemben. Közösségi jogalkotásra csak az 1. pillér keretén belül kerül sor.

A **2-3. pillérben** nem a közösségi modell érvényesül, hanem kormányközi együttműködés, mert ezeken a területeken a tagállamok nem voltak hajlandók lemondani a szuverenitásukról. Ezeken a területeken csak a tagállamok teljes konszenzusával hozható döntés(egyhangú). A Közöségi intézmények hatásköre korlátozott: a Bizottság nem rendelkezik kizárólagos kezdeményezési joggal, a Parlamentnek csak konzultációs szerepe van, a Bíróság a 2. pillérben egyáltalán nem rendelkezik hatáskörrel, míg a 3. pillérben szereplő kérdések csak részben tartoznak a hatáskörébe.

III.1. Az Európai Unió Tanácsa

Az Európai Unió Tanácsa (Miniszterek Tanácsaként is ismert) az Unió kormányközi alapon működő **fő döntéshozó szerve**. A Tanács soros elnöki tisztsége hathavonta felváltva illeti meg a tagországokat. A Tanács ülésein az EU minden országából részt vesz egy-egy miniszter. Az, hogy amelyik miniszter képviseli országát, attól függ, milyen téma szerepel a napirenden: külügyek, mezőgazdaság, ipar, közlekedés, környezet stb.

- TAGJAI: az adott témáért felelős tagállami miniszterek → 9 szektorális tanács
külügy, pénzügy, foglalkoztatás, szociális ügyek, bel- és igazságügy, versenyképesség, közlekedés, mezőgazdaság, környezet, oktatás és ifjúságpolitika
- SZÉKHELYE: Brüsszel
- MŰKÖDÉSE:
- Soros elnökség intézménye: félévenként változik

2009-2015

Cseh Köztársaság	2009.	január - június
Svédország	2009.	július - december
Spanyolország	2010.	január - június
Belgium	2010.	július - december
Magyarország	2011.	január - június
Lengyelország	2011.	július - december
Dánia	2012.	január - június
Ciprus	2012.	július - december
Írország	2013.	január - június
Litvánia	2013.	július - december
Görögország	2014.	január - június
Olaszország	2014.	július - december

Lettország	2015. január - június
Luxemburg	2015. július - december

A Tanács elnöksége elsődleges szerepet játszik az intézmény munkájának szervezésében, különösen a jogalkotási és a politikai döntéshozatali folyamat ösztönzésében. Az elnökség szervezi és vezeti az üléseket, beleértve a számos munkacsoportot is, valamint kompromisszumokat dolgoz ki.

Az Európai Unió Tanácsának döntéshozó és koordinációs szerepe

- A Tanács jogalkotási jogkörrel rendelkezik, amelyet általában az együttdöntési eljárásban a Parlamenttel közösen gyakorol.
- A Tanács biztosítja a tagállamok általános gazdaságpolitikájának összehangolását.
- A Tanács az Európai Tanács által megállapított általános iránymutatások alapján meghatározza és végrehajtja a közös kül- és biztonságpolitikát.
- A Tanács a Közösség és az Unió nevében nemzetközi megállapodásokat köt, amelyek a Közösség, illetve az Unió és egy vagy több állam, illetve nemzetközi szervezet között jönnek létre.
- A Tanács biztosítja a tagállamok fellépésének összehangolását, és intézkedéseket hoz a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén.
- A Tanács és az Európai Parlament együtt alkotják a Közösség költségvetését elfogadó költségvetési hatóságot.

A Tanács jogi aktusai

A Tanács jogi aktusai: rendelet, irányelv, határozat, közös fellépés, közös álláspont, ajánlás és vélemény. A Tanács továbbá következtetéseket, nyilatkozatokat és állásfoglalásokat fogadhat el.

Amíg a Tanács jogalkotói minőségében jár el, addig a jogalkotásra vonatkozó javaslatokat elsősorban az Európai Bizottság teszi meg. Ezeket a Tanács megvitatja és az elfogadásukat megelőzően módosíthatja.

Az Európai Parlament aktívan vesz részt a jogalkotási folyamatban. A közösségi jogi aktusok jelentős részét a Parlament a Tanáccsal együttesen, együttdöntési eljárásban fogadja el.

Az egyes tagállamok szavazatainak számát a Szerződések állapítják meg. A Szerződések rendelkeznek azokról az esetekről is, amikor a döntéshozatali eljárásban egyszerű többségi, minősített többségi szavazás vagy egyhangúság szükséges.

A tagállamok szavazatainak megoszlása:

Németország, Franciaország, Olaszország, Egyesült Királyság	29
Spanyolország, Lengyelország	27
Románia	14
Hollandia	13
Belgium, Cseh Köztársaság, Görögország, Magyarország,	12
Portugália	
Ausztria, Bulgária, Svédország	10

Dánia, Írország, Litvánia, Szlovákia, Finnország	7
Ciprus, Észtország, Lettország, Luxemburg, Szlovénia	4
Málta	3
Összesen	345

A minősített többség eléréséhez a 345-ből legalább 255 szavazatra (73,9%) van szükség. Ezen felül:

- a tagállamok több mint felének (néhány esetben kétharmadának) támogatnia kell a döntést, továbbá
- bármely tagállam kérheti annak igazolását, hogy a minősített többséget alkotó tagállamok együtt az EU teljes lakosságának legalább 62%-át képviselik.

Coreper – a Tanács munkáját kiemelten segítő Bizottság

Brüsszelben minden EU-országnak van egy állandó csapata („képvislete”), amely uniós szinten képviseli és védi nemzeti érdekeit. A képviselet vezetője tulajdonképpen az adott ország EU-nagykövete.

Ezeket a nagyköveteket „állandó képviselőknek” hívják, és hetente üléseznek az Állandó Képviselők Bizottságában (Coreper). Ennek feladata, hogy a mezőgazdasági ügyek többségének kivételével – melyekkel a Mezőgazdasági Különbizottság foglalkozik – előkészítse a Tanács munkáját. A Corepert számos munkacsoport segíti, amelyekben a képviselvek vagy a nemzeti közigazgatások hivatalnokai üléseznek.

III.2. Az Európai Tanács

Az **Unió csúcsszerve**, stratégiai kérdésekben dönt, kijelöli a fejlődés általános irányvonalát. Az Európai Tanács elvileg évente négyszer ülésezik. Elnöke az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét éppen ellátó tagállam elnöke vagy miniszterelnöke. Teljes jogú tagként vesz részt az ülésen az Európai Bizottság elnöke is.

A Maastrichti Szerződéssel az Európai Tanács hivatalosan is az EU fő politikai irányvonalainak kezdeményezőjévé vált, illetve felhatalmazást kapott az olyan nehéz kérdések megoldására is, amelyekben az adott témáért felelős miniszterek (az Európai Unió Tanácsának ülésén) nem tudtak megállapodásra jutni.

Az Európai Tanács a közös kül- és biztonságpolitikán (KKBP) keresztül sürgető nemzetközi kérdésekkel is foglalkozik, aminek célja, hogy az EU diplomáciai kérdésekben egységesen tudjon megnyilvánulni.

- TAGJAI: az EU állam- és kormányfői
- MŰKÖDÉSE: A Maastrichti Szerződés intézményesítette
 - Évente négyszer ülésezik: március, június, október, december;
 - Ülésein a bizottság elnöke is részt vesz, munkáját a külügyminiszterek és egy bizottsági tag segíti

E testület a tagállamok közötti kompromisszumok megkötésének fő színtere.

III.3. Az Európai Bizottság

A Bizottság az Európai Uniót irányító és működtető intézményi háromszög harmadik része. Tagjait a tagállamok kormányainak közös megállapodásával, az Európai Parlament hozzájárulásával öt évre nevezik ki. A Bizottság beszámolási kötelezettséggel tartozik a Parlamentnek, és az egész Bizottságnak le kell mondania, ha a Parlament bizalmatlansági indítványt fogad el ellene, úgy is működik tehát, mint egy kormány.

2004 óta a Bizottság tagállamonként egy-egy biztos (jelenleg 27) részvételével működik. Magyarországot jelenleg Kovács László képviseli, mint az adózás és vámunió területének biztosa.

A Bizottság jelentős függetlenséget élvez hatáskörei gyakorlásában.

Feladata: a közös érdekek támogatása, ami azt jelenti, hogy az EU egyetlen nemzeti kormányától sem fogadhat el utasításokat. A „szerződések őreként” feladata, hogy biztosítsa a Tanács és a Parlament által elfogadott rendeletek és irányelvek tagállamokban történő végrehajtását. Amennyiben ez nem történik meg, a Bizottság eljárást indíthat a jogsértő féllel szemben az Európai Bíróság előtt azért, hogy azt a közösségi jog betartására kötelezze.

A Bizottság **az EU végrehajtó szerveként** végrehajtja a Tanács által például a közös agrárpolitikával kapcsolatban hozott határozatokat. A Bizottság kiterjedt hatáskörökkel rendelkezik az olyan közösségi politikák irányítására, mint a kutatás, a tengerentúli segélyezés, a regionális fejlesztés, stb. A testület e politikák költségvetését is kezeli.

A Bizottság munkáját 36 ún. főigazgatóság (directorate-general, DG) és szolgálat segíti, amelyek székhelye nagyrészt Brüsszel és Luxemburg.

- ELNÖKE: Jose Manuel Barroso
- SZÉKHELYE: Brüsszel

III.4. Az Európai Parlament

Az Európai Parlament az Unió polgárait képviselő, választott testület. Politikai felügyeletet gyakorol az EU tevékenységei felett, és részt vesz a jogalkotás folyamatában. Az Európai Parlament képviselőit 1979 óta közvetlenül, általános választójoggal, öt évre választják.

- **SZÉKHELYE:** Strassbourg (Brüsszel-Luxemburg)

Az Európai Parlament plenáris üléseit általában Strassburgban, minden más ülést pedig Brüsszelben tartja. Főleg Brüsszelben ülésezik a plenáris ülések előkészítő munkáját végző 20 bizottság, és a politikai csoportok. A Főtitkárság székhelye Luxemburg és Brüsszel.

- **TAGJAI:** 785 közvetlenül választott képviselő 5 éves időszakra

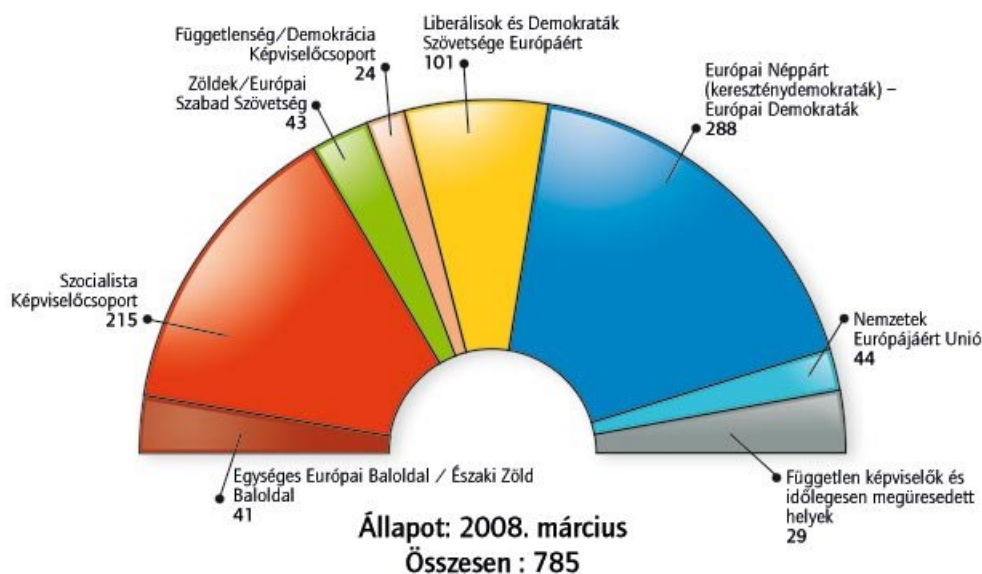
Németország	99
Egyesült Királyság, Franciaország, Olaszország	78
Spanyolország, Lengyelország	54
Románia	35
Hollandia	27

Belgium, Magyarország , Cseh Köztársaság, Görögország, Portugália	24
Svédország	19
Ausztria, Bulgária,	18
Finnország, Szlovákia , Dánia	14
Írország, Litvánia	13
Lettország	9
Szlovénia	7
Ciprus, Észtország, Luxemburg	6
Málta	5
Összesen	785

A Parlamenti Bizottságok (20) létszáma 25-78 képviselő, és mindegyiknek saját elnöke, elnöksége és titkársága van. A bizottságok politikai összetétele a plenáris ülések összetételét tükrözi.

- POLITIKAI CSOPORTJAI:**

Az Európai Parlament politikai csoportjai

- HATÁSKÖREI:**

a) Társjogalkotó, társdöntéshozó szerv az EU Tanácsa mellett

Az Európai Parlament a **jogalkotói hatáskört** az Európai Unió Tanácsával közösen, vele egyenlő mértékben gyakorolja. A Parlament tehát felhatalmazással bír az európai jogszabályok (irányelvek, rendeletek) meghozatalára. A Parlament jóváhagyhatja, módosíthatja vagy elutasíthatja európai jogalkotási aktusok tartalmát.

b) A Bizottság elnöke és testülete kinevezésének jóváhagyása, működésének ellenőrzése (bizalmatlansági indítvány)

A Bizottság elnökét a Tanács többségi határozattal nevezi ki. A Parlament jóváhagyja vagy elutasítja a javasolt kinevezést. Ezt követően és a soros elnökkel egyetértésben a tagállamok kinevezik a biztosokat. A Bizottság testületét – immár teljes egészében – a Parlamentnek ismételtelen el kell fogadnia.

A Parlament bizalmatlansági hatáskörrel rendelkezik a Bizottsággal szemben, ez a jog alapvető eszköz az európai képviselők számára az Európai Unió demokratikus ellenőrzésének érdekében. A Parlament tehát lemondásra kötelezheti a Bizottságot.

A Bizottság rendszeres jelleggel jelentéseket terjeszt a Parlament elé, például:

- A Bizottság éves jelentése a Közösségek működéséről
- Éves jelentés az Európai Unió Tanácsának tevékenységéről

A Parlament politikai kezdeményezési joggal rendelkezik, felkérheti a Bizottságot, hogy terjesszen egy javaslatot az Európai Unió Tanácsa elé.

A Parlament rendszeresen felhívásokat intéz az Európai Unió Bizottságához és Tanácsához, a meglévő politikák fejlesztése vagy új politikák bevezetése érdekében.

A Tanács soros elnöke az elnöksége kezdetén kifejti programját a Parlament előtt, tisztsége lejártakor pedig beszámol az elért eredményekről.

c) költségvetés elfogadásában betöltött szerep

Az Európai Parlament a Tanáccsal közösen felelős az Unió költségvetésének elfogadásáért is. A Parlament elvetheti a költségvetési tervezetet, amint ezt a múltban számos alkalommal meg is tette. Amennyiben ez megtörténik, a teljes költségvetési eljárást újra kell kezdeni. Az Európai Bizottság elkészíti a költségvetési tervezetet, amelyet azután a Parlament és a Tanács megvitat. A Parlament az EU politikáinak alakítása érdekében teljes mértékig kihasználja költségvetési jogkörét.

d) politikai kezdeményező szerep

A Bizottsághoz és a Tanácshoz szóbeli és írásbeli kérdések intézésével az EU-politikák mindennapos irányítását is felügyeli.

• **DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁSOK:**

A Parlament az EU jogalkotási tevékenységében három szinten vesz részt:

- Az „**együttműködési eljárás**” szerint, amelyet az Egységes Európai Okmány vezetett be 1987-ben. Ennek révén az Európai Parlament véleményezheti az Európai Bizottság által javasolt irányelv- és rendelettervezeteket; a Bizottságot felkérheti javaslatának módosítására a Parlament álláspontjának figyelembe vétele érdekében.
- Szintén 1987 óta létezik a „**hozzájárási eljárás**” amelynek értelmében az Európai Parlamentnek hozzájárulását kell adnia a Bizottság által letárgyalt nemzetközi megállapodásokhoz és az Európai Unió minden javasolt bővítéséhez.

- Az 1992. évi Maastrichti Szerződés vezette be az „**együtt döntési eljárást**” ami a Parlamentet a Tanáccsal egyenlő alapokra helyezi egy sor olyan jogalkotási területen, mint a munkaerő szabad áramlása, a belső piac, az oktatás, a kutatás, a környezetvédelem, a transzeurópai hálózatok, az egészségügy, a kultúra és a fogyasztóvédelem, stb. Az Európai Parlament hatáskörrel rendelkezik e területeken a javasolt jogszabály visszaküldésére, ha a képviselők abszolút többsége a Tanács „közös álláspontja” ellen szavaz. A Szerződés ilyenkor a Tanáccsal való egyeztető eljárásról is rendelkezik.

III.5. Az Európai Közösségek Bírósága

Az Európai Bíróság, hivatalos nevén az Európai Közösségek Bírósága Luxemburgban székel. A testületbe minden tagállam egy-egy bírót delegál, a Bíróság munkáját további nyolc főtanácsnok segíti. A bírakat a tagállamok kormányainak közös egyetértésével jelölik ki hat éves időtartamra, ami megújítható. Függetlenségük garantált. A Bíróság feladata a közösségi jog érvényesítésének, illetve a Szerződések helyes értelmezésének és alkalmazásának biztosítása.

HATÁSKÖRE: “A szerződés értelmezése és alkalmazása során biztosítja a jog tiszteletben tartását.”

A legfontosabb feladatai:

1. megállapítja a tagállamok jogsértését
2. közösségi jog értelmezése
3. jogszerűtlen aktusok megsemmisítése
4. közösségek és alkalmazottaik közötti jogviták

5. elmozdítási eljárások
6. eljárhat, ha joghatóságát kikötik nemzetközi szerződésben
7. véleményét kikéri nemzetközi egyezmények megkötésekor

III.6. Európai Számvevőszék

A luxembourgi Számvevőszéket 1975-ben hozták létre. A testületbe minden tagállam egy tagot jelöl, s a számvevőket hat évre nevezik ki a tagállamok kormányainak kölcsönös egyetértésével, a Parlamenttel történő konzultációt követően. A Számvevőszék ellenőrzi, hogy az Európai Unió összes tervezett bevétele befolyt-e a költségvetésbe, és hogy az Unió jogszerűen és szabályosan költi-e el a rábízott pénzt, illetve, hogy az EU költségvetését hatékonyan és eredményesen igazgatják-e.

Székhelye: Luxemburg

Feladata:

- az Európai Unió pénzeszközei beszedésének és kiadásának független ellenőrzése, valamint ezáltal annak értékelése, hogyan tesznek eleget az európai intézmények ezen kötelességeiknek.
- A Számvevőszék megvizsgálja, hogy megfelelő-e a pénzügyi műveletek nyilvántartása, törvényesen és szabályosan hajtották-e végre azokat, és tiszteletben tartották-e eközben a gazdaságosság, hatékonyság és eredményesség elveit.
- A Számvevőszék a vizsgálatok eredményeit bemutató, tárgyilagos és időszerű jelentésekben adja közre munkájának eredményét.
- Munkája révén a Számvevőszék igyekszik elősegíteni az uniós pénzeszközök minden szinten egyre hatékonyabb kezelését, azaz a legeredményesebb gazdálkodást az Unió polgárai érdekében.

III.7. Európai Ombudsman

Székhelye: Strasbourg

Az európai ombudsman kivizsgálja az Európai Unió intézményeinek és szerveinek hivatali visszaállásaira vonatkozó panaszokat. Az intézmények körébe tartozik például az Európai Bizottság, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és az Európai Biztonsági és Munkaegészségügyi Ügynökség példa arra, milyen szervek tevékenységét vizsgálhatja. Csak az igazságszolgáltatási hatáskörében eljáró Bíróság és az Elsőfokú Bíróság nem tartozik hatáskörébe.

Az ombudsman rendszerint panaszbeadványok alapján folytat vizsgálatot, de saját kezdeményezésére is indíthat vizsgálatot.

Az ombudsman az **elégtelen vagy hibás intézkedés miatti esetekkel** foglalkozik. Sok panaszt nyújtanak be az európai ombudsmanhoz a késedelmes intézkedés, az átláthatóság hiánya vagy az információhoz jutás megtagadása miatt. Néhány esetben a vizsgálat az európai intézmények és képviselőik közötti munkakapcsolatokat, a munkaerő toborzását, és a versenypályázati eljárásokat érinti. Más ügyek az európai intézmények és a gazdasági társaságok közötti szerződésekkel kapcsolatosak.

Ki tehet panaszt?

Az Unió bármely polgára vagy az EU bármely tagállamában lakóhellyel rendelkező természetes személy vagy cégbejegyzéssel rendelkező jogi személy tehet panaszt levélben, faxon vagy e-mailben. A panasz bejelentéséhez szükséges űrlap az ombudsman irodájától igényelhető és weboldaláról is letölthető.

Esetek (példa gyanánt)

- *Az Európai Bizottság az ombudsman kritikáját követően vállalta a német-svéd ikerváros projekt költségeinek fedezetét. Az ikerváros bizottságot szóban biztosították arról, hogy pályázatukat elfogadták, csak később problémák merültek fel a Bizottságtól kapott támogatás fedezetének biztosítása körül.*
- *Az Európai Parlament hozzájárult több portugál tisztviselő újraminősítéséhez kinevezésük napjától, miután az ombudsman úgy találta, hogy diszkrimináció érte őket. Más pályázókat, akik ugyanazon a pályázaton kerültek be, magasabb bérkategóriában vették fel.*
- *A Statewatch, egy az Egyesült Királyságban polgári szabadságjogokkal foglalkozó csoport hozzájutott a Tanács dokumentumaihoz, miután az ombudsman beavatkozott. A Tanács visszautasította a dokumentumok nyilvánosságra hozását, de felülvizsgálta korábbi álláspontját az ombudsman érvei alapján.*

III.8. Európai Központi Bank és a Központi Bankok Európai Rendszere - European Central Bank, European System of Central Banks

Az Európai Központi Bankot (EKB) 1998-ban állították föl, székhelye Frankfurt (Németország). Feladata, hogy irányítsa az EU egységes valutáját, az eurót, és őrködjék az árstabilitás felett az – EU polgárainak kétharmadát kitevő – eurót használó polgárok érdekében. Szintén az EKB felelőssége az euróövezet monetáris politikájának megalkotása és végrehajtása.

Feladata végrehajtásához az EKB a Központi Bankok Európai Rendszerével (KBER) működik együtt. Az euróövezet azok az országok alkotják, amelyek már áttértek az euróra. Ezeknek az országoknak a központi bankjai és az Európai Központi Bank együtt alkotja az „eurórendszert”.

Az EKB teljes függetlenségben tevékenykedik. Sem az EKB, sem pedig a KBER nemzeti központi bankjai vagy ezek döntéshozó testületeinek bármely tagja nem kérhet és nem fogadhat el utasítást más testülettől. Az uniós intézmények és az EU-országok kormányai kötelesek ezt az elvet tiszteletben tartani, és nem szabad megkísérelniük, hogy befolyásolják az EKB-t vagy a nemzeti központi bankokat.

III.9. Európai Beruházási Bank

A luxemburgi székhelyű Európai Beruházási Bank (EBB), kölcsönöket és garanciákat nyújt az Unió kevésbé fejlett területeinek támogatásához, és az üzleti vállalkozások versenyképességének növeléséhez.

Az Európai Beruházási Bankot (EIB) 1958-ben a Római Szerződés hozta létre. Legfőbb szerepe, hogy pénzt kölcsönözzön európai érdekű projektekhez, például vasúti és közúti kapcsolatok vagy repülőterek építéséhez vagy környezetvédelmi programokhoz. Ezenkívül kisebb üzleti beruházásokat is finanszíroz az EU-ban, továbbá gazdaságfejlesztést a tagjelölt és a fejlődő országokban.

Tőkéje: EU tagállamai gazdasági súlyuk alapján adták össze (ők a részvényesek)

Feladata:

- o kölcsönöket ad az Unió gazdaságpolitikájának céljaival összhangban álló beruházások finanszírozására
- o kiemelten segíti a gazdaságilag elmaradottabb területeket
- o szerepet vállal a közlekedési és távközlési infrastruktúra fejlesztésében
- o foglalkoztatásösztönző beruházások
- o Európai Beruházási Alap (European Investment Fund) működtetése

A bank nagyon gondosan megválogatja, hogy milyen projektekbe ruház be.

Prioritásként a következőket támogatja az EU-ban:

- kohézió és konvergencia,
- kis- és középvállalkozások,
- környezeti fenntarthatóság,
- innováció,
- a transzeurópai közlekedési hálózatok fejlesztése, és
- fenntartható, versenyképes és biztos energia.

Az EU területén kívül az EIB támogatja az EU fejlesztési és együttműködési politikáját a tagjelölt és a lehetséges tagjelölt országokban, az – európai szomszédságpolitika égisze alá tartozó – földközi-tengeri és kelet-európai országokban (közte Oroszországban is), valamint Afrika, a karib-tengeri térség, a Csendes-óceán, Ázsia és Latin-Amerika országában is.

III.10. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az 1957-ben a Római Szerződéssel létrehozott Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) tanácsadó szerv, amely hivatalos fórumot biztosít az európai érdekcsoportok – például munkaadói szervezetek és szakszervezetek, valamint más „szervezett civil társadalomhoz tartozó” szervezetek, például fogyasztóvédelmi szövetségek – képviselőinek, hogy kifejezésre juttassák nézeteiket az EU ügyeiben.

Az EGSZB-nek 344 tagja van; az egyes EU-országokból érkező tagok száma nagyjából az ország lakosságának számát tükrözi. A tagok száma országonként a következő:

Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Olaszország	24
Lengyelország és Spanyolország	21
Románia	15
Ausztria, Belgium, Bulgária, Cseh Köztársaság, Görögország, Hollandia, Magyarország, Portugália és Svédország	12
Dánia, Finnország, Írország, Litvánia és Szlovákia	9
Észtország, Lettország és Szlovénia	7
Ciprus és Luxemburg	6
Málta	5
Összesen	344

Ugyan az EU tagállamainak kormányai nevezik ki a tagokat, ám ezek teljes politikai függetlenséget élvezve végzik munkájukat. Kinevezésük négy évig tart és megújítható.

A bizottság a plenáris ülésen ül össze, értekezleteit pedig hat albizottság – más néven a „szekció” – készíti elő, amelyek egy-egy konkrét szakpolitikai területtel foglalkoznak. A bizottság kétéves mandátumra választja meg elnökét és a két alelnököt. 2006 októberétől Dimitris Dimitriadis az EGSZB elnöke.

Tagok:

1. munkaadók csoportja
2. munkavállalók csoportja
3. egyéb érdekvédelmi szervezetek csoportja

Székhelye: Brüsszel

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak három fő feladata van:

- felkérésre vagy saját kezdeményezésére tanácsot ad az Európai Unió Tanácsának, az Európai Parlamentnek és az Európai Bizottságnak;
- ösztönzi a civil társadalmat, hogy aktívabban vegyen részt az EU politikáinak formálásában;
- támogatja a civil társadalmak szerepét az Unión kívüli országokban, és segítséget nyújt tanácsadó struktúrák felállításában.

A bizottság a nagyobb intézmények – a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament – felé továbbítja véleményeit. **Gazdasági, szociális, regionális és környezetvédelmi döntések előtt pedig egyenesen kötelező konzultálni vele**, szerepe így kulcsfontosságú az Unió döntéshozatali folyamatában. Az EGSZB hidat képez az Unió és annak polgárai között, hiszen egy aktívabb részvételen alapuló, összetartóbb, s így demokratikusabb európai társadalmat igyekszik előmozdítani.

III.11. Régiók Bizottsága

Az 1994-ben, az Európai Unióról szóló szerződéssel létrehozott Régiók Bizottsága (RB) Európa regionális és helyi hatóságainak képviselőit tömörítő tanácsadó testület. Mielőtt egyes helyi és regionális irányítást érintő kérdésekben (például regionális politika, környezetvédelem, kultúra, oktatás és közlekedés) uniós döntéseket fogadnak el, az RB véleményét is ki kell kérni.

A bizottságnak 344 tagja van. Az egyes EU-országokból érkező tagok száma nagyjából az ország lakosságának számát tükrözi, a következőképpen:

Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Olaszország	24
Lengyelország és Spanyolország	21
Románia	15
Ausztria, Belgium, Bulgária, Cseh Köztársaság, Görögország, Hollandia, Magyarország, Portugália és Svédország	12
Dánia, Finnország, Írország, Litvánia és Szlovákia	9
Észtország, Lettország és Szlovénia	7
Ciprus és Luxemburg	6
Málta	5
Összesen	344

A bizottság tagjai saját hazai régiójukban a helyi vagy regionális önkormányzatok választott tagjai vagy fontos szereplői. A bizottságba a nemzeti kormányok nevezik őket, és az Európai Unió Tanácsa nevezi ki őket négy évre. Ez a kinevezés megismételhető. Minden ország saját módján választja ki tagjait, ezeknek összességükben azonban tükrözniük kell a politikai és földrajzi viszonyokat. Amennyiben odahaza elveszítik megválasztott mandátumukat, akkor a bizottságból is le kell köszönniük.

Székhelye: Brüsszel

A Régiók Bizottságának szerepe, hogy az Unió jogalkotása során hangot adjon a helyi és regionális szempontoknak. Ezt az Európai Bizottság javaslataira kiadott jelentésekkel, vagyis „véleményekkel” teszi.

A Bizottságnak és a Tanácsnak kötelessége, hogy a helyi vagy regionális önkormányzatokat érintő döntések előtt konzultáljon az RB-vel. Ilyen témák lehetnek a foglalkoztatáspolitikai, a környezetvédelem, az oktatás, a kultúra, a szakképzés és az ifjúsáspolitikai, az energiaügyek, a közlekedés, a távközlés és a népegészségügy. **Bizonyos területeken kötelező: oktatás, kultúra, közegészségügy, gazdasági, szociális kohéziót érintő kérdések.**

A felsorolás egyáltalán nem teljes. A Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament más kérdésekben is szabadon konzultálhat a Régiók Bizottságával. A bizottság pedig saját kezdeményezésére is fogadhat el véleményeket, illetve azokat be is terjesztheti a Bizottság, a Tanács és a Parlament elé.

IV. AZ UNIÓS ÁLLAMPOLGÁRSÁG ÉS AZ ALAPVETŐ JOGOK

Az uniós polgársággal járó jogok egy részét már az integráció kezdetén garantálták a szerződések, de az uniós polgárság („European Union citizenship”) fogalmát csak a Maastrichti Szerződés vezette be 1993-ban. E szerződés az Európai Közösségről szóló (Római) Szerződésbe építette be a fogalmat, és az uniós polgársághoz kapcsolódó jogok összegyűjtött felsorolását (17-22. cikk). Az uniós polgárság nem helyettesíti és nem váltja ki a nemzeti állampolgárságot. Mindenki, aki valamely uniós tagállam állampolgára, egyben uniós polgár is.

IV.1. Politikai jogok

Az uniós polgár jóval több, mint egy egyszerű fogyasztó vagy egy gazdasági vagy társadalmi szereplő. Az uniós polgár az Európai Unió tagállamának állampolgára, és mint ilyen különleges politikai jogokkal rendelkezik. A Maastrichti Szerződésnek köszönhetően, az Unió minden tagállamának állampolgára - nemzetiségétől függetlenül - választójoggal rendelkezik és választható a helyhatósági és az európai parlamenti választásokon abban a tagállamban, ahol él.

Az Amszterdami Szerződés (1997) előrelépést jelentett az alapvető jogok megerősítése terén, mivel egy olyan eljárást vezetett be, amely révén bármely tagállam tagsága felfüggeszthető, amennyiben az megsérti az uniós polgárok alapvető jogait. Kiterjesztette továbbá a megkülönböztetés-mentesség elvét, amely így már nem csak a nemzetiségeket érinti, hanem kiterjed a nemi, faji, kor alapú és a szexuális preferencia alapján való megkülönböztetésre is. A Szerződés tovább erősítette a férfiak és nők közötti egyenlőség elvét.

Végül, az Amszterdami Szerződés tovább növelte az átláthatóságot a politikák terén, és nagyobb hozzáférést nyújt a polgárok számára az európai intézmények hivatalos dokumentumaihoz, amennyiben ezt megfelelő közösségi vagy egyéni érdek indokolja.

IV.2. A szabad mozgáshoz, munkavállaláshoz és tartózkodáshoz való jog

Minden uniós polgár, nemzetiségétől függetlenül az Unió területén belül bárhol kereshet munkát. A nemzetiség alapú megkülönböztetés tilos.

Az EU irányelvek harmonizálták a szabadfoglalkozású munkavállalást szabályozó jogszabályokat az Unió területén belül, azért, hogy az orvosok, ügyvédek, ápolónők, állatorvosok, kémikusok, építészek, biztosítási ügynökök, stb. képesítéseit az EU bármely országában elfogadják.

Azonban még mindig számos olyan tevékenység maradt, melyek a különböző tagállamokban, különböző jogszabályok alá tartoztak. Ezért 1998. december 21-én, az uniós tagállamok elfogadtak egy olyan irányelvet, mely létrehozta a felsőoktatási oklevelek kölcsönös elismerési rendszerét. Ez az irányelv érvényes minden legalább három éven át tartó egyetemi képzésre és a nemzeti oktatási és képzési rendszerek közötti kölcsönös bizalomra épít.

Az uniós polgárnak joga van az Unió tagországába utazni, ott tartózkodni, letelepedni, munkát vállalni, tanulni. (Három hónapot meghaladó tartózkodás esetén azonban a tagállamok bejelentési kötelezettséget követelhetnek meg, a bejelentésről az illetékes hatóságok igazolást állítanak ki.) Egy uniós polgár belépése (illetve kiutasítása) egy másik tagország területére csak indokolt biztonsági vagy közegészségügyi okból tagadható meg.

Így az uniós polgárok legelső joga tehát az Unió területén belül a szabad mozgáshoz, munkavállaláshoz és tartózkodáshoz való jog.

A dolgozók jogai és szociális védelme

A hatékonyabb munkahelyteremtés azonban nem valósítható meg bármi áron. Az Európai Unió hosszú ideje gondoskodik arról, hogy a dolgozók az EU teljes területén tisztességes munkakörülményeket élvezzenek, illetőleg jogaik ne szenvedjenek csorbát. Erre fog törekedni a jövőben is. A munkavállalók jogait közös minimumszabályok védik a munkakörülmények, a csoportos elbocsátás, a részmunkaidő és ideiglenes szerződések, a munkahelyi egészség és biztonság, a szülési és szülői szabadság, az egyenlő munkáért egyenlő bér elve és a szexuális zaklatás elleni védelem tekintetében.

A dolgozók képviselői és a munkaadók közötti szociális párbeszéd továbbra is egyik alapkövét jelenti az EU szakpolitikájának. A munkavállalók és a munkaadók közötti jó kapcsolat nem csupán a dolgozók védelmét szolgálja, de hozzájárul a versenyképesség fokozásához is. Az Európai Bizottság ezenkívül ösztönzi a vállalatok társadalmi felelősségvállalását, azaz támogatja azt az elgondolást, mely szerint a vállalatoknak a szociális és környezeti kérdéseket be kell építeniük tevékenységükbe és üzleti stratégiájukba.

Az EU fejlett társadalmi jóléti rendszerekkel rendelkezik, ezeket nem szabad leépíteni. A tagállamok egyetértenek abban, hogy ezek a rendszerek létfontosságúak, jóllehet nem ösztönözhetik az embereket arra, hogy ne dolgozzanak. Egyetértés van afelől is, hogy a nyugellátás és a minőségi egészségügyi ellátás a dolgozók alapvető joga, ám a

ráfordításoknak fenntarthatóaknak kell lenniük. Az uniós országok között folyamatos eszmecsere folyik arról, mi a legjobb módja a modern gazdaságokban a szociális védelemnek. A tagállamok tanulnak egymás tapasztalataiból, ugyanakkor saját társadalmi jóléti hagyományaikat is tiszteletben tartják.

Az Európai Unió egyik fő vívmánya az, hogy polgárai az EU területén bárhol letelepedhetnek és munkát vállalhatnak, és ott jogosultak a szociális juttatások igénybevételére, beleértve az egészségügyi ellátást is. A munkavállalók mobilitását azért támogatja az EU, mert az egyrészt hozzájárul az egyén személyes kibontakozásához és sikeres szakmai karrierjéhez, másrészt elősegíti a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolását. Az külföldi munkavállalás megkönnyítésére az uniós tagországok foglalkoztatási szolgálatai álláshirdetéseiket egyetlen közös felületen, az EURES honlapon teszik közzé. Ez a weboldal több mint egymillió állásajánlatot tartalmaz.

IV.3.Európai Unió Alapjogi Chartája

Az Európai Uniónak a polgári jogok iránti elkötelezettsége további megerősítésre talált 2000. decemberében Nizzában, amikor ünnepélyesen bemutatták az **Európai Unió Alapjogi Chartáját**. A Chartát a nemzeti és az európai parlament tagjaiból, továbbá a nemzeti kormányok és a Bizottság egy tagjából álló Konvent dolgozta ki.

Hat fejezetben - Méltóság, Szabadságok, Szolidaritás, Egyenlőség - Polgári jogok és Igazság - és 54 cikkelyen keresztül határozza meg az Európai Unió alapvető értékeit, illetve az uniós polgárok polgári, politikai, gazdasági, és szociális jogait.

Az első cikkelyek az emberi méltóság, az élethez való jog, a személyi integritáshoz való jog, a kifejezés szabadsága és a lelkiismereti szabadságról szólnak.

A "Szolidaritásról" szóló fejezet, innovatív módon a szociális és gazdasági jogokat együttesen tárgyalja, ide tartozik így a sztrájkjog; a munkavállalók információhoz, konzultációhoz való joga, a magánélet és a munka összeegyeztetéséhez való jog; az egészségügyi ellátáshoz, valamint a szociális biztonsághoz és a szociális segélyhez való jog is.

A Charta szorgalmazza továbbá a férfiak és nők közötti egyenlőséget és új jogokat vezet be. (Pl. az adatvédelemhez való jog, az eugenetikai tevékenységek és az emberi klónozás tiltása, a gyermekek és az idősek jogai, illetve a megfelelő közigazgatási bánásmódhoz való jog.)

A Lisszaboni Szerződéshez úgy hivatkozik az Alapjogi Chartára, mint az Unió jogilag kötelező erejű garanciáinak, illetve azoknak a jogoknak a gyűjteményére, melyekkel az EU megítélése szerint valamennyi európai polgárnak rendelkeznie kell.

Összefoglalva az EU állampolgársággal járó jogok a következők:

- Az európai parlamenti választások során minden uniós polgárt megillet az aktív és a passzív választójog, vagyis mindenki választó és választható is lehet, ha teljesíti a feltételeket (kor, jelölés feltételei).
- Helyhatósági választásokon minden uniós polgárt megillet az aktív és passzív választójog az EU területén bárhol, ahol letelepedett.

- Minden uniós polgár az anyanyelvén (az EU 23 hivatalos nyelvének egyikén) fordulhat a Közösség intézményeihez, és onnan anyanyelvén kaphat választ.
- Minden uniós polgár jogosult petíciót benyújtani az Európai Parlamenthez és az Európai Ombudsmanhoz.
- Minden uniós (magyar) polgárt megillet más EU tagállamok diplomáciai és konzuli védelme harmadik országokban abban az esetben, ha nincs az adott államban magyar diplomáciai képviselő.
- Minden uniós polgárt megillet a Közösségen belüli szabad mozgás és letelepedés joga.
- Minden uniós polgár szabadon hozzáférhet az EU intézményei (Európai Bizottság, Európai Parlament, és a Tanács) által létrehozott dokumentumokhoz.
- Minden uniós polgárt megillet az alapvető emberi jogok gyakorlásához való jog, különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményében és az Európai Unió Alapvető Jogok Chartájában foglalt jogokra.
- A Közösségi jogban szigorúan tilos az állampolgárság szerinti diszkrimináció.

V. AZ EURÓPAI UNIÓ NÉHÁNY KIEMELT SZAKPOLITIKÁJA

V.1. Szociálpolitika és foglalkoztatás

A szociális terület eredetileg nem tartozott az Európai Gazdasági Közösség (EGK) célkitűzései közé. Annak ellenére, hogy közös szociálpolitikáról már az 1957-es, az EGK-t alapító Római Szerződés is külön fejezetben rendelkezett, a szociális kérdéseket csupán a gazdasági együttműködés előrehaladásával összefüggésben kívánták rendezni. Elsőként, az európai integráció kezdeti időszakában (1957 és 1972 között), a munkaerő szabad áramlásának megteremtését segítő szabályozások születtek meg. Ezek közül a két legjelentősebb a szabad mozgást garantáló 1612/68/EGK rendelet, valamint a migránsok szociális biztonsági koordinációját szabályozó 1408/71/EGK rendelet.

A szociális jogharmonizáció kezdete az 1972-1986 közötti időszakra tehető. A tagállamok állam- és kormányfőinek 1972-es párizsi csúcson meghozott - a szociális terület megerősítését célzó - megállapodása eredményeként született meg az 1974-es **Szociális Akcióprogram**.

Az akcióprogram három fő célja:

- o a foglalkoztatási helyzet;
- o az élet- és munkakörülmények javítása,
- o valamint a közösségi döntéshozatal során egy szélesebb körű párbeszéd kialakítása volt.

Az európai integráció majd fél évszázada alatt fokozatosan alakultak ki a közösségi szociálpolitikát alkotó szakpolitikák, melyek az alábbi területekre terjednek ki:

1. szociális biztonsági rendszerek koordinációja;
2. egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség megteremtése;
3. az ún. nyitott koordinációs mechanizmus alkalmazása a szociális védelem területén;
4. a társadalmi kihívások kezelése (az előregedő társadalom okozta kihívások, a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem) és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása;
5. Szociális Európa, azaz az európai szociális párbeszéd;

6. személyek szabad mozgás, a közösségi munkajog, valamint a munkahelyi egészség- és biztonságvédelem kérdése. (ld. bővebben a IV fejezetben)

V.1.1. Szociális biztonsági rendszerek koordinációja

A szociális biztonsági rendszerek koordinációját a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségben mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK rendelet és az ennek végrehajtására hozott 574/72/EGK rendelet szabályozza.

A közösségi szabály megalkotásának célja az volt, hogy biztosítsa a tagállamok állampolgárai és családtagjaik számára a szociális biztonsági ellátások bizonyos formáinak igénybevételét más tagállamokban illetve, hogy rendezze a több tagállam szociális biztonsági rendelkezéseinek hatálya alá tartozó személyeknek járó ellátások kérdését.

A rendelet tehát nem harmonizálja a tagállamok meglehetősen eltérő szociális biztonsági rendszereit, hanem koordinálja azokat. Az egyes ellátások rendszerének kialakítása továbbra is a tagállamok hatáskörében maradt, ugyanakkor a koordináció meghatározza, hogy a különböző szociális biztonsági ellátásokat milyen feltételek mellett és milyen eljárások betartásával kell más tagállam állampolgárai és családtagjai számára is nyújtani.

A rendelet az alábbi négy alapelvre épül:

- a nemzeti hovatartozástól független egyenlő bánásmód elve;
- az alkalmazandó jog meghatározásának elve, mely alapján fő szabályként egyszerre egy tagállam jogszabályai vonatkozhatnak az adott személyre;
- az összeszámítás elve, mely a több tagállamban megszerzett jogosultságok védelme érdekében a más tagállamokban szerzett biztosítási idők összeszámítását jelenti;
- az ellátások exportálhatóságának elve lehetővé teszi, hogy az egyszer már megszerzett és elismert jogosultságokat a jogosult más tagállamok területén is korlátozás nélkül élvezhesse.

A rendelet hatálya a munkavállalókra, az önálló vállalkozókra, a nyugdíjasokra, diákokra és ezek családtagjaira, valamint a hontalanokra és a menekültekre terjed ki.

A rendelet tárgyi hatálya alá tartoznak: a betegségi és anyasági ellátások, a rokkantsági ellátások, az öregségi és a hozzátartozói nyugellátások, az üzemi baleset és foglalkozási megbetegedés esetén járó ellátások, a halál esetére járó ellátások, a munkanélküli ellátások, valamint a családi ellátások.

A rendelet ún. E formanyomtatványok alkalmazását írja elő a tagállamok hatóságai számára, amelyek igazolják az uniós polgárok különböző jogosultságait. Ezek alapján egy vagy akár több tagállam is köteles lehet az ellátások nyújtására, attól függően, hogy az érintett hol dolgozik és hol él.

Különböző számjelű formanyomtatványokat kell alkalmazni a különböző ellátásokra (pl. E 100-as sorozat a betegségi és anyasági ellátásokra, E200-as sorozat a nyugdíjasokra, E300-as sorozat a munkanélküli ellátásokra, E400-as sorozat a családi ellátásokra). A migráló személyeknek ezeket a formanyomtatványokat kell magukkal vinniük, illetve

kérniük különböző jogaik igazolása végett. A formanyomtatványok az illetékes magyar szervektől szerezhetőek be (Országos Egészségbiztosítási Pénztár, Magyar Államkincstár, Foglalkoztatási Hivatal, Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság és regionális, helyi egységei).

Alapesetben egy uniós polgár abban a tagállamban jogosult pl. az egészségügyi ellátások igénybevételére, amelyben él és dolgozik. Előfordulhat azonban, hogy hivatalos vagy magán útja keretében egy másik tagállamba kell mennie. Ebben az esetben kiválthatja a rendelet alapján kiállított **Európai Egészségbiztosítási Kártyát**, amellyel a másik tagállamban is igénybe veheti az egészségügyi ellátásokat, a magyar biztosító fizetése kötelezettségének terhére (az önerő kivételével).

A családi ellátások terén is az a fő szabály, hogy attól a tagállamtól járnak az ellátások, ahol az érintett személy dolgozik. Ha azonban a munkahely és a család lakóhelyének tagállama egymástól elválik, és pl. a lakóhely tagállamában magasabb összegű ellátás járna a családnak, ez az utóbbi tagállam köteles a különbözet megfizetésére. Főszabályként a munkanélküli ellátások is attól a tagállamtól járnak, ahol az érintett korábban foglalkoztatott volt, de ha az érintett munkanélküli határmenti munkavállaló volt, a lakhelye szerinti tagállam válik kötelezetté az ellátás kiszámítására és kifizetésére.

Az arányosítás elve legmarkánsabban a nyugdíjak területén jelenik meg. A nyugdíjak esetében mindig az a tagállam fizet részarányos nyugdíjat, ahol az érintett személy dolgozott. A részarány meghatározásához alapul kell venni az összes (több tagállamban töltött) szolgálati időt, és ahhoz kell arányosítani a ténylegesen az adott tagállamban letöltött szolgálati időt. Az arányszámhoz pedig úgy kell nyugdíj összeget rendelni, hogy ki kell számítani a teljes szolgálati időre járó hipotetikus nyugdíjat, és annak a ténylegesen abban a tagállamban töltött részét kell kifizetni.

V.1.2. Egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség megteremtése

Az egyenlő bánásmód elve a diszkrimináció, vagyis a hátrányos megkülönböztetés tilalmát jelenti. Az esélyegyenlőségi politika a diszkrimináció tilalmán túl már konkrét, annak megvalósulását célzó lépések megtételének szükségességét is magában hordozza.

Magyarország viszonylatában az esélyegyenlőség területén fontos előrelépés volt, hogy a Munka Törvénykönyvének (1992. évi XXII. törvény) 2001. július elsejétől hatályos módosítása bevezette az „egyenlő értékű munkáért egyenlő bér” fogalmát. A szabályozás szerint 2004. évtől kezdődően a munka díjazásának meghatározása során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

Számos közösségi program és kezdeményezés is elősegíti a nemek közötti esélyegyenlőség megteremtését (esélyegyenlőségi keretstratégia). A Bizottság 2003 óta évente készít jelentést az Európai Tanács tavaszi ülészakára, amelyben bemutatja a nemi esélyegyenlőség terén, közösségi szinten egy év alatt megtett intézkedéseket, és javaslatot tesz a következő időszak prioritásaira.

V.1.3. Nyitott koordinációs mechanizmus alkalmazása a szociális védelem területén

A nyitott koordináció (együttműködés) a szociálpolitika területén elsősorban a következő jogi eszközökkel nem szabályozott területen biztosítja a tagállamok közötti együttműködést:

- o szegénység és társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem,
- o nyugdíjrendszerek, egészségügyi ellátórendszerek és
- o tartós ápolás.

A koordináció elemei a következők: a tagállamok konszenzus alapján meghatározott területeken közös célkitűzéseket és számszerű célokat határoznak meg, az ennek eléréséhez szükséges időkerettel együtt.

Ezen célkitűzések elérése érdekében nemzeti és regionális szinten célokat fogalmaznak meg és intézkedéseket hoznak, melyekről rendszeres időközönként Nemzeti Akciótervekben számolnak be az Európai Bizottságnak.

A Bizottság ezt követően értékeli és összehasonlítja a tagállami intézkedéseket és ezekről összegző jelentéseket készít. Az összehasonlíthatóság és a könnyebb értékelhetőség érdekében közös mutatószámokat dolgoznak ki. A nyitott koordinációs mechanizmus fontos eleme a tagállamok közötti tapasztalatcsere és a legjobb gyakorlat megismerése.

V.1.4. A társadalmi kihívások kezelése és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása

A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni fellépés, valamint az előregedő társadalom okozta problémák megoldása továbbra is nagy kihívást jelent az Európai Unió és tagállamai számára. Az egész Unióban 2002-ben több mint 68 millió embert, vagyis az EU lakosságának 15 %-át veszélyeztette a szegénység. A társadalmi integráció területén tett lépések pozitív eredménye, hogy egyértelműbbé váltak a szegénység és a társadalmi kirekesztés kezelésére szolgáló szakpolitikai elsőbbségek, ami egyébként a tagállamok által elfogadott szakpolitikai megközelítésekben is megmutatkozik.

Az alábbi szakpolitikai prioritásokat lehet elkülöníteni az Unióban:

- o a munkaerő-piaci részvétel erősítése;
- o a szociális védelem rendszereinek módosítása;
- o az oktatási és képzési hátrányok leküzdése;
- o a gyermekszegénység felszámolása;
- o az elfogadható lakhatás biztosítása;
- o a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáfetés javítása;
- o a diszkrimináció leküzdése és
- o a fogyatékos személyek, az etnikai kisebbségek, illetve a bevándorlók integrációja.

A tagállamok már régóta tisztában vannak azzal, hogy mik a demográfiai előregedés következményei, valamint a felosztó-kirovó és tökefedezeti nyugdíjrendszerekkel szembeni kihívások. A reformok célja a méltányos jövőbeni ellátások pénzügyileg fenntartható módon való biztosítása. A lisszaboni stratégia összefüggésében a nyugdíjakkal kapcsolatos nyitott koordinációs módszert annak érdekében fejlesztették ki, hogy előmozdítsák a három nagy közös célra, nevezetesen a méltányosságra, a pénzügyi fenntarthatóságra és a modernizálásra irányuló reformok megvalósítása érdekében tett erőfeszítéseket, amelyek révén számolni lehet a társadalomban végbemenő változásokkal. A probléma kezelésének két fő megoldása az aktív életkor meghosszabbítása és a magán-nyugdíjjelölések erősítése.

V.1.5. Szociális Európa, azaz az európai szociális párbeszéd

Foglalkoztatás és társadalmi párbeszéd, helyi integrációs stratégia

A "Szociális Európa" kifejezés arra utal, hogy az Európai Unió ma már nemcsak gazdasági, politika, hanem szociális értelemben is egységet jelent. Az EU tagállamok olyan szociális egységeknek tekinthetők, amelyek polgáraik szociális jogait "top prioritásként" fogadják el.

A szociális ügyek az Európai Unióban alapvetően a tagállamok kompetenciájába tartoznak. A közösségi jogban a helyi önkormányzatok működésére vonatkozó konkrét jogszabályok nincsenek. Az önkormányzatok ugyanakkor felelősek azért, hogy az EU által elvárt és előírt, helyi szinten ellátandó feladatok maradéktalanul megvalósuljanak, s az Unió által biztosított pénzügyi támogatások, pl. az Európai Szociális Alap, az EU célkitűzéseinek megfelelően hasznosuljanak. A szubszidiaritás elvének elfogadásával (1992) megerősítést nyert, hogy a szociális ügyek terén az uniformitás nem lehetséges, a tagállamok önkormányzatainak a gyakorlata eltérő szociálpolitikai megoldásokat eredményezett.

Az önkormányzatok működésére kihat, hogy az EU elvárásainak meg kell felelni. Vannak előírások, amelyek közvetlenül érintik a helyi önkormányzatok alapfeladatainak ellátását. Pl. a környezeti, foglalkoztatási, szociális ellátási problémák helyi szinten jelentkeznek, s megoldásuk is helyi szinten, a helyi közösség bevonásával a leghatékonyabb megvalósítható.

A szociális jogok biztosítása csakis a helyi társadalom aktív tagjainak közreműködésével valósítható meg. A "Szociális Európa" a polgárok közötti szolidaritáson alapul, ahol a helyi önkormányzatok nemcsak munkaadók, hanem szolgáltatásokat nyújtanak a helyi közösség számára. Az alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás (lakás, közlekedés stb.) biztosítása a szociális jogok garantálásának egyik előfeltétele.

A társadalmi párbeszéd Európában konfliktusmegelőző és konfliktuskezelő funkciót tölt be, s a társadalmi stabilitás fenntartásában jelentős a szerepe. Szociális párbeszéd, érdekegyeztetés alatt azt a folyamatot értjük, amikor a mindenkori helyi hatalom döntése előtt megpróbálja megismerni a döntésekben érintett társadalom képviselőinek álláspontját, érdekeit, törekvéseit.

A szociális párbeszéd intézményeit nemzeti keretekben kell kialakítani. Az Unió az egyes tagországokra bízta, hogy adottságaiknak megfelelően alakítsák ki saját rendszerüket. A szociális párbeszéd működésében is érvényesül decentralizáció és a szubszidiaritás elve, ami azt jelenti, hogy lehetőleg mindig az érintettekhez legközelebb, alacsonyabb szinten jöjjön létre a párbeszéd.

A társadalmi párbeszéd a munkáltatók és a szakszervezetek, illetve a háromoldalú, tehát a kormány részvételével folytatott tárgyalásokat jelenti. Értelemszerűen elsősorban a munka világára és a szociálpolitikára terjed ki. A munka világának a szereplői meghatározottak - ezek a szakszervezetek, illetve a munkáltatói érdekképviselések - amelyek bizonyos szabályozó szerepet is betöltenek. A gazdasági-szociális konzultációkban a szociális partnerek mellett más érdekképviselések, civil szervezetek vagy a tudományos élet képviselői is szerepet kaphatnak. Számos EU tagállamban - így Spanyolországban, Portugáliában, Olaszországban, Görögországban, Franciaországban, Franciaországban, Hollandiában - működik a Gazdasági és Szociális Tanács, amely háromoldalú (szakszervezetek, munkáltatók, és az ún. egyéb oldal) érdekegyeztetést biztosít.

Hazánkban a Megyei (fővárosi) Munkaügyi Tanácsok szerepe a területi foglalkoztatás és érdekegyeztetés ellátása. A Tanácsnak a jövőben az önkormányzati foglalkoztatási feladatok kijelölésében az önkormányzati oldallal, a munkanélküliség mérséklésében a civil szervezetekkel hangsúlyozottabban kellene együttműködni. Ez előfeltétel ahhoz, hogy hatékonyan tudjon közreműködni a támogatási rendszerek koordinálásában (oktatás, képzés, pályázatok) és a foglalkoztatáspolitikai lehetőségek javításában.

A tagállamokban egyre fontosabbá válik a polgároknak, mint a szolgáltatások igénybe vevőinek védelme. A **Közszolgáltatások Európai Kartája** deklarálja azokat a polgárokat megillető alapelveket, amely alapján a szociális szolgáltatások bárki számára hozzáférhetőek kell, hogy legyenek.

Eszerint a közszolgáltatások alapelvei:

- o a hozzáférhetőség,
- o univerzalitás,
- o egyenlőség,
- o folyamatosság,
- o minőség,
- o átláthatóság és
- o a fogyasztó részvételének biztosítása.

Az EU tagállamokban megfigyelhető a szolgáltatásokat használók befolyása és a használók közreműködésének felértékelődő folyamata. Az Európai Unió politikai testülete, a Régiók Bizottsága állásfoglalásában (1997) hangsúlyozza, hogy az uniós országok gyakorlata bebizonyította, hogy eredményesebb a lakosság aktív részvételére építve működtetni a szociális ellátórendszereket. A legkülönbözőbb szociális szolgáltatásokat, pl. szociális otthonok, klubok által nyújtott segítségnyújtás vagy a hátrányos helyzetű csoportokról, fogyatékosokról, időskorúakról való gondoskodás során az önkéntesek segítségnyújtása sok országban természetesnek mondható, s a helyi önkormányzatok bátran számíthatnak tevékenységükre. Sokszor önkéntesek részvételével biztosítják a testi fogyatékosok, mozgásukban korlátozottak napi ellátását.

V.1.6. Személyek szabad mozgása, a közösségi munkajog

A munkanélküliség elleni küzdelem az Európai Uniónak a munkahelyteremtés érdekében tett erőfeszítései az Európai szociális modell bázisát adják. A közösségi jog (1408/EGK rendelet) nem állapít meg kötelezettséget arra, hogy egy tagjelölt ország miként alakítsa át szociális biztonsági rendszerét. Létezik azonban az ellátásoknak olyan köre, amely valamely társadalmi csoport sajátos szociális problémáinak enyhítését célozza. Ezek szociális támogatás, szociális segély jellegűek.

Az Unió határain belül a szabad költözködés, letelepedés, munkavállalás, vállalkozói tevékenység lehetővé válása miatt számolni kell a munkaerőpiac átalakulásával. A Közösségi Karta a munkavállalók alapvető szociális jogairól elismeri a foglalkoztatást, mint szociális jogot, ugyanakkor szociális védelemhez való jogot is hangsúlyozza. Az Unió tagállamaiban az ellátások többsége alanyi jogon illeti meg a polgárok összességét. A szociális biztonsághoz való egyenlő esélyek megteremtése azonos szociális ellátásban való részvételt feltételez.

Ennek megfelelően az állandó lakosként letelepedő európai állampolgárok számára a helyi

önkormányzatoknak biztosítani kell a szociális és jóléti szolgáltatásokból a részesedést. Az Unió polgárainak és családtagjaiknak meg kell kapni a legfontosabb szociális juttatásokat. A migránsok gyermekei oktatása, a nyelvoktatás, az egyenlő bánásmód elvének biztosítása helyi szinten megoldandó, az önkormányzatokra háruló feladatot jelent.

A helyi önkormányzatoknak fel kell készülni arra, hogy egyre több uniós állampolgár lesz jelen a munkaerőpiacon, és a helyi önkormányzatok vagy lépéseket tesznek a foglalkoztatásuk elősegítésére, vagy a bevándorlók jövedelmének alacsony szintje miatt szociális támogatást kell biztosítani részükre.

Ezért jelentős többletterhet jelent majd a hazai önkormányzatok számára a csatlakozást követően a bevándorlók, munkavállalók egészségügyi ellátása, szociális támogatása, oktatása. A társadalmi kirekesztettség, a szegénység leggyakoribb oka a munkanélküliség. Számos civil szerveződés alakul meg az EU tagállamokban azzal a céllal, hogy segítse a munkanélkülieket a munkaerőpiacra való visszakerülésben.

A szociális ellátó rendszer kiépítésében annak az uniós elvárásnak kell eleget tenni, hogy az uniós állampolgár és hozzátartozói szociális biztonságuk érdekében szociális ellátásokra jogosultak, amely fedezetét a központi költségvetés biztosítja, de az Unió is támogatja. Az EU tagsággal együtt járó előny, hogy a helyi önkormányzatok különböző, az Unió által finanszírozott fejlesztési programokban vehetnek részt, pályázhatnak a Strukturális Alapok forrásaira. A programokat azonban az EU csak részben finanszírozza, a társfinanszírozás a megszokott forma. A helyi önkormányzatoknak a helyi partnereikkel együtt képeseknek kell lenniük a programok, az uniós és a nemzeti célok egyeztetésére.

V.1.7. Az Európai Szociális Alap és az Európai Foglalkoztatási Stratégia

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia (1997) értelmében a helyi (és regionális) szintre hárul egyrészt a munkanélküliség elleni küzdelem, másrészt a foglalkoztatás elősegítése, a társadalmi kirekesztődés megakadályozása. A helyi és regionális szintű közösségek fontos munkaadók, a helyi önkormányzatok és a helyi közösségek fontos munkáltatók. Ugyanakkor a foglalkoztatási lehetőségeket sokszor behatárolja a helyi környezet, a helyi gazdaság elmaradottsága.

Az önkormányzatok feladata a helyi stratégia kidolgozása, a helyi munkaerő-piaci programok, a foglalkoztatáspolitikai megszervezése az érintett szervezetek (kormányzat, helyi önkormányzat, munkaerő-piaci intézményrendszer, civil szervezetek stb.) részvételével.

Az Unió pénzügyi támogatási formái közül az **Európai Szociális Alap** az Unió szociális politikájának legfőbb eszköze. A foglalkoztatást és a humán erőforrások fejlesztését a foglalkoztathatóság javításával, a vállalkozókészségek fejlesztésével és az esélyegyenlőség elősegítésével, valamint a humán erőforrásba történő befektetésekkel támogatja, újabb lehetőségeket kínál azok számára, akik munkát keresnek, vagy meg akarják tartani munkájukat. A cél a munkaerő foglalkoztathatóságának, alkalmazhatóságának javítása. Az Európai Szociális Alap a partnerség elvén működik valamennyi szinten. A partnerség a Bizottság és a tagállamok közötti partnerséget, tágabb értelemben a helyi, a regionális hatóságokkal, a szociális partnerekkel, civil szervezetekkel és más helyi testületekkel való együttműködést jelenti.

A helyi partnerség értelmében a programok kidolgozása, végrehajtása során fontos a helyi önkormányzatok, oktatási intézmények, civil szervezetek, vállalatok és szociális partnerek, az egyes ágazatokhoz tartozó intézmények szoros együttműködése.

Programozás: több éves időtartamra kiterjedő, átfogó tervezés, amely tartalmazza a célokat, prioritásokat, a megvalósítás módját s az ehhez szükséges pénzügyi forrásokat.

Az addicionalitás elve értelmében a közösségi hozzájárulás csak kiegészítő jellegű, s nem helyettesíti, csak kiegészíti, növeli a nemzeti és regionális hatóságok fejlesztésre szánt forrásait.

Koncentráció: a rendelkezésre álló pénzügyi források - Uniós pénzek, központi támogatások, helyi források - hatékony felhasználása.

Magyarország Unióhoz való csatlakozását követően a helyi önkormányzatok pénzügyi kereteit jelentősen meghatározzák a Strukturális Alapok, amelyek közül az **Európai Szociális Alap az oktatási, képzési és foglalkoztatási politikák és rendszerek alkalmazásának és korszerűsítésének, emberi erőforrások fejlesztésének támogatását jelenti.**

Összefoglalva az Európai Szociális Alap célkitűzései:

- célja a munkanélküliség csökkentése és felszámolása
- át- és továbbképzéseket támogat
- segít a foglalkoztatási és segélyezési struktúrák kialakításában
- elsősorban a fiatalok foglalkoztatására és a nők és férfiak azonos esélyeinek biztosítására koncentrál az EU egész területén

A támogatások 5 területre irányulnak:

- az aktív munkaerőpiaci politikák támogatása
- az egyenlő esélyek elvének támogatása a munkaerőpiacon, elutasítva a társadalmi diszkriminációt
- a képzési, oktatási rendszerek fejlesztésének elősegítése
- vállalkozások munkahelyteremtésének támogatása
- nők foglalkoztatásának támogatása

Az alábbi támogatási formák közül lehet választani:

- *Személyek támogatása*: szakmai és munkahelyi képzések, munkanélküli segélyek kifizetése, és a foglalkoztatás új formáinak felkarolása (pl. távmunka)
- *Intézmények és rendszerek támogatása*: képzési és oktatási rendszerek korszerűsítése, a munkaügyi szolgálatok fejlesztése, és olyan intézmények létrehozása, amelyek felbecsülik a jövő munkaerő-keresletének igényeit

(ld. bővebben a következő, V.2. fejezetben).

V.2. Regionális politika és a Strukturális Alapok

Az Európai Unió költségvetésének jelentős részét fordítja arra, hogy csökkentse a régiók fejlettségében és az állampolgárok jólétében fennálló különbségeket. Az Unió a regionális politika révén arra törekszik, hogy segítsen felzárkózni az elmaradott régióknak, átalakítani a hanyatlóban lévő ipari régiók szerkezetét, diverzifikálni a mezőgazdaságú vidéki területek

gazdaságát és újjáéleszteni a pusztuló városrészeket. Eközben elsősorban a munkahelyteremtésre összpontosít. Más szóval az Unió gazdasági, szociális és területi „kohéziójára” törekszik.

A gyakorlatban a regionális politika segít az embereknek munkát és jobb megélhetést találni az országukon, régiójukon, városrészükön vagy falujukon belül. Lehetővé teszi, hogy az autópályák, a nagysebességű vasút-vonalak és a repülőterek közelebb hozzák a periférián elhelyezkedő régiókat a gazdasági fejlődés nagyobb központjaihoz; kis- és közepes vállalkozások jöjjenek létre az elmaradott térségekben; az információs társadalom meggyökerezzen a vidéki területeken.

2000 óta a regionális politika hathatós segítséget nyújtott az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó országok gazdasági fejlődéséhez. 2004. május 1-jén tíz, 2007. január 1-jén két új tagállam vált az Európai Unió tagjává. E két jelentős esemény történelmi lehetőség Európa és kihívás a regionális politika számára: egy csapásra megnöttek az Unión belüli különbségek. Egyszerre kell megfelelni az új tagállamok hatalmas igényeinek és az Unió többi részében fennmaradó nehézségeknek.

V.2.1. Kohéziós és regionális politika 2007-2013

Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 158. cikke előírja, hogy a gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítése céljából, **csökkentenie kell a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségeket, és a kedvezőtlen helyzetű régiók vagy szigetek elmaradottságát.**

2007-től a következő alapok elérhetők:

- o Strukturális Alapok:
 - Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és
 - Európai Szociális és Alap,
- o Kohéziós Alap
- o Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), és
- o Európai Halászati Alap (EHA).

1988 óta az Európai Unió mintegy 480 milliárd eurót költött a kedvezőtlen helyzetű régiókra. A 2007 és 2013 közötti időszakban az ERFA, ESZA és Kohéziós Alapból **308,041 milliárd euró** forrás áll rendelkezésre (2004-es árakon).

A 2007-2013 közötti időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap és a Kohéziós Alap három új célkitűzést támogat, melyek a konvergencia, a regionális versenyképesség és foglalkoztatás, valamint az európai területi együttműködés.

A célkitűzések a nemzeti stratégiai referenciakeretek és az azok megvalósítására kialakított operatív programokon keresztül valósulnak meg. A Bizottság - a tagállamokkal szoros együttműködésben - először elkészíti a **kohézióról szóló uniós stratégiai iránymutatások** tervezetét. Az iránymutatások biztosítják, hogy az államok az Unió prioritásainak megfelelően olyan intézkedéseket vezessenek be, amelyek elősegítik az innovációt és a vállalkozási kedv fellendülését, a tudásalapú gazdaság térnyerését, valamint magasabb szakképzettséget igénylő munkahelyek teremtését.

Ezután minden tagállam elkészíti saját **nemzeti stratégiai referenciakeretét (NSRK)**, melyet a stratégiai iránymutatásokkal összhangban, a Bizottsággal való folyamatos egyeztetés mellett dolgoz ki. A tagállam a referenciakeretben meghatározza a választott nemzeti stratégiát, valamint felsorolja a végrehajtani kívánt „operatív programokat” (OP). (A magyar nemzeti stratégiai referenciakeret)

Ezután a Bizottság jóváhagyja a nemzeti referenciakeretet, valamint az egyes operatív programokat. Az OP-k tartalmazzák a tagállam (és/vagy a régiók) legfontosabb prioritásait, valamint a programozás végrehajtásának módját. Az Unió egyetlen kikötéssel él a támogatás-felhasználás programozása tekintetében: a „konvergencia” célkitűzés kedvezményezettjei közé tartozó országok és régiók a támogatások 60%-át, a „versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzés keretei közt támogatható országok és régiók pedig a támogatások 75%-át kötelesek a lisszaboni stratégiában megfogalmazott uniós prioritások, azaz a növekedés és a foglalkoztatás fellendítésére fordítani.

Egy operatív programot csak egy alap finanszírozhat. Az ERFA és az ESZA kiegészítő jelleggel, bizonyos korlátok között ugyanakkor finanszírozhat a másik alap támogatási körébe tartozó intézkedéseket (az operatív program minden egyes prioritási tengelyére a közösségi támogatás legfeljebb 10%-át nyújthatja). Az „1 program = 1 alap” szabály alól egyetlen kivétel létezik: a közlekedési infrastruktúra és a környezetvédelem operatív programjai számára az ERFA és a Kohéziós Alap együttesen nyújt támogatást.

Miután a Bizottság döntött az egyes operatív programok sorsáról, a végrehajtás feladata a tagállamokra és régióikra hárul. Ez évente több ezer új projekt kiválasztását, ellenőrzését és értékelését jelenti. Az operatív programok lebonyolítására minden tagállam és/vagy régió kijelöl egy irányító hatóságot (az operatív program irányítására kijelölt nemzeti, regionális vagy helyi hatóság, illetve közjogi vagy magánszerv), egy igazoló hatóságot (nemzeti, regionális vagy helyi közhatóság, illetve -szervezet, amely a Bizottság részére történő megküldést megelőzően igazolja a költségnyilatkozatot és a kifizetési kérelmeket), valamint egy ellenőrzési hatóságot (a tagállam által az egyes operatív programok számára kijelölt olyan nemzeti, regionális vagy helyi hatóság vagy szervezet, amely az irányítási és ellenőrzési rendszer eredményes működésének vizsgálatáért felel).

A Bizottság kötelezettségvállalást tesz a tagállamok felé a költségek kifizetését illetően, ezzel lehetővé téve azok számára a programok elindítását, majd a tagállamokkal együtt nyomon követi az egyes operatív programok előrehaladását és egészen a 2007-2013-as programozási időszak végéig stratégiai jelentéseket készít.

V.2.2. Operatív programok Magyarországon

A magyar Nemzeti Stratégiai Referenciakeret (NSRK) fő célkitűzései a foglalkoztatás bővítése, valamint a hosszú távú növekedés fenntartása.

A tartós növekedés az alábbi speciális célkitűzéseken keresztül érhető el:

- versenyképesség javítása
- gazdaság bázisának szélesítése
- üzleti környezet fejlesztése

A cél az, hogy 2015-ig a vállalkozások által termelt hozzáadott értéket 10%-ot meghaladó mértékben sikerüljön növelni.

A foglalkoztatás bővítése az alábbi specifikus célkitűzéseken keresztül érhető el:

- az egyén foglalkoztathatóságának javítása és munkaerő-piaci aktivitásának növelése, a regionális sajátosságokhoz igazodó összehangolt beavatkozások
- a munkaerő-kereslet bővítése, vagyis több és jobb munkahely teremtésének ösztönzése (különösen a hátrányos helyzetű térségekben)
- a kereslet és a kínálat összhangját biztosító munkaerő-piaci környezet fejlesztése

A nemzeti stratégiai referenciakeret célja, hogy 2015-ig 4%-al növekedjen a közszférán kívül dolgozók létszáma.

A Nemzeti Stratégiai Referenciakeret célkitűzései hat tematikus és területi prioritás alapján valósulnak meg, melyek az alábbiak:

- gazdaságfejlesztés (kutatási és technológia fejlesztés, KKV fejlesztés, üzleti infrastruktúra, IKT támogatása)
- közlekedésfejlesztés (TEN-T kiemelt projektjeinek támogatása, közúti és vasút beruházások)
- társadalom megújulása (aktív munkaerőpiaci politikák támogatása, humán infrastruktúra fejlesztése)
- környezeti és energetikai fejlesztés (a környezeti közösségi előírásoknak való megfelelés)
- területfejlesztés (regionális növekedési pólusok támogatása, vidékfejlesztés)
- államreform (közigazgatás modernizálása, civil társadalom támogatása)

Az operatív programok

Az NRSK célkitűzései és prioritásai 15 operatív programon keresztül valósulnak meg. Ezek közül kettő az Európai Szociális Alap (ESZA) és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), míg tizenhárom OP az ERFA és a Kohéziós Alap közös finanszírozásán alapul.

A 15 operatív program 7 regionális és 8 szektorális OP-t foglal magában.

Regionális operatív programok:

- Nyugat-dunántúli OP
- Dél-alföldi OP
- Észak-alföldi OP
- Közép-magyarországi OP
- Észak-magyarországi OP
- Közép-dunántúli OP
- Dél-dunántúli OP

Szektoriális operatív programok:

- Gazdaságfejlesztés OP
- Közlekedés OP

- Társadalmi megújulás OP
- Társadalmi infrastruktúra OP
- Környezet és energia OP
- Államreform OP
- Elektronikus közigazgatás OP
- Végrehajtás OP

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap keretéből finanszírozzák az Európai Területi Együttműködés Célkitűzést is. Magyarország operatív programok keretében az alábbi együttműködésekben vesz részt:

- Határokon átnyúló együttműködés Szlovákiával, Ausztriával, Romániával és Szlovéniával
- Transznacionális együttműködés a Közép-kelet Európa és Dél-kelet Európa között
- Interregionális együttműködés a tagállamok között.

A programok koordinációját a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség látja el. (www.nfu.hu)

V.2.3. Európai Szociális Alap 2007-2013

Az Európai Szociális Alapról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK rendelete 2007. január 1-jén lépett hatályba, felváltva a korábbi 1984/1999/EK rendeletet.

Célok:

Az Európai Szociális Alap (ESZA) célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődést a tagállamok azon szakpolitikáinak támogatásával, melyek a teljes foglalkoztatás elérésére, a munka minőségének és a termelékenység javítására, továbbá a társadalmi befogadás előmozdítására és a foglalkoztatás nemzeti, regionális és helyi szintű egyenlőtlenségeinek csökkentésére irányulnak.

Prioritások:

Az Európai Szociális Alap a „konvergencia”, valamint a „regionális versenyképesség és foglalkoztatás” célkitűzései keretében támogat tevékenységeket a tagállamokban.

1. A két célkitűzés közös prioritásai:

- Munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók alkalmazkodóképességének növelése
- Álláskeresők és inaktív személyek munkavállalásának javítása, munkanélküliség megelőzése, időskori aktivitás ösztönzése
- Hátrányos helyzetű személyek társadalmi befogadásának erősítése, munkahelyi diszkrimináció elleni küzdelem
- Humántőke fejlesztése
- Transznacionális, nemzeti, regionális és helyi szintű partnerségek, egyezmények és kezdeményezések előmozdítása

2. A konvergencia célkitűzés prioritásai:

- Humántőke-beruházások bővítése és javítása
- Nemzeti, regionális és helyi szintű közigazgatási szervek erősítése a reformok és a felelősségteljes kormányzás érdekében

Finanszírozási arány:

Az Európai Szociális Alap a konvergencia célkitűzés keretében 75%-ig, míg a regionális versenyképesség és foglalkoztatás célkitűzés keretében 50%-ig finanszírozza a kiadásokat.

Finanszírozási prioritások:

Az Európai Szociális Alap elsődlegesen az innováció, régiók és határokon átívelő együttműködések, esélyegyenlőség és integráció támogatásának, migránsok és kisebbségek foglalkoztatásának előmozdítását finanszírozza.

Kiadások támogathatósága:

Nem jogosultak ESZA-támogatásra az alábbi kiadások:

- Visszaigényelhető ÁFA
- Hitelkamatok
- Bútorok, eszközök, jármű, infrastruktúra, ingatlan és föld vásárlása

Támogatható kiadások:

- Harmadik fél által valamely műveletben részt vevők javára kifizetett és a kedvezményezett felé igazolt juttatások vagy fizetések
- Támogatások esetén a műveletek általánosan meghatározott közvetett költségei, a műveletre bejelentett közvetlen költségek legfeljebb 20%-áig

Felelősségteljes kormányzás és partnerség:

Az ESZA ösztönzi a felelősségteljes kormányzást és a partnerséget. A támogatását a megfelelő területi szinten kell megtervezni és végrehajtani. A támogatások előkészítése, végrehajtása és monitorozása során a tagállamok bevonják a szociális partnereket és más érdekelt feleket. A konvergencia célkitűzés alapján az ESZA forrásaiból megfelelő összeget kell elkülöníteni a képzési, hálózatépítési intézkedésekre és a szociális párbeszéd megerősítésére.

V.3. Környezetvédelmi politika

Az Európai Közösség Környezeti Politikájának céljai, alapelvei, területei

Az EK Környezeti Politikájának kiinduló megállapítása az volt, hogy a gazdasági növekedés nem lehet öncélú, annak az életminőség és az életszínvonal javítását kell eredményeznie, következésképpen, az Európai eszméhez illően különös figyelmet kell szentelni a kézzel nem fogható értékeknek és a környezet védelmének, oly módon, hogy a haladás valóban az emberiség szolgálatába állítható legyen.

Az Állam-és Kormányfők felhívására a Bizottság kidolgozta a Közösség első Környezeti Akcióprogramjának tervezetét, amelyet a Tanács és a Tagállamok kormányainak képviselői

1973.-ban fogadtak el. Az Akcióprogram fogalmazta meg a Közösség Környezeti Politikájának céljait és alapelveit, s határozta meg a Közösségi szintű tevékenység területeit. Az itt megfogalmazott célok és alapelvek ma is érvényesek, a Közösség Környezeti Politikájának fejlődése során azonban elmélyültek és kibővültek, s közülük a legfontosabbak a Római Szerződés módosítása során a Közösség alapokmányának is részeivé váltak.

Az Európai Közösség Környezeti Politikájának céljai

Az Akcióprogram a környezeti politika általános céljaként jelöli meg a Közösség polgárai életkörülményeinek, életminőségének, környezetének és életfeltételeinek javítását, amelynek az embert szolgáló növekedést kell segítenie, összeegyeztetve azt a természetes környezet megőrzésének parancsoló szükségességével. E célkitűzés már magában rejtí a később mind a nemzetközi, mind pedig az Európai Közösség Környezeti Politikájában meghonosodott, a gazdasági növekedés és a környezetvédelem összhangjának megteremtését célzó harmonikus vagy fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés koncepcióját.

Ezen általános céltól vezérelve a Európai Közösség Környezeti Politikájának konkrét céljai:

- a szennyezés és a környezeti ártalmak megelőzése, csökkentése és, megszüntetése;
- kielégítő ökológiai egyensúly fenntartása, s a bioszféra védelmének biztosítása;
- a természeti erőforrások ésszerű használatának biztosítása;
- a fejlődés minőségi követelményeknek megfelelő irányítása, különösen az élet- és munkakörülmények javításával;
- a környezeti szempontok figyelembevétele a várostervezésben és a földhasznosításban;
- a környezeti problémák közös megoldásának keresése a Közösségen kívüli államokkal, különösen a nemzetközi szervezetekben.

A Római Szerződésnek az Egységes Európai Okmánnyal és a Maastrichti Szerződéssel történő módosítása újként emelte a környezeti politikai célok sorába:

- az emberi egészség védelméhez való hozzájárulást; valamint
- a regionális és világméretű környezeti problémák megoldására vonatkozó nemzetközi intézkedések elősegítését.

Az Európai Közösség Környezeti Politikájának területei

A Közösség környezeti politikai tevékenysége és eszközei a minden környezeti területre egyaránt alkalmazandó általános, vagy horizontális, és a védendő környezeti elem, vagy a környezetre hatást gyakorló tevékenység alapján meghatározható környezeti szektorok szerint csoportosítható. Az 1970-es években a Közösségi politika elsősorban a sürgős környezeti problémák megoldására koncentrált, következésképpen, először néhány speciális ágazati eszköz alkalmazására került sor, majd a Közösség Környezeti Politikájának fejlődésével és kompetenciájának elfogadtatásával ezek köre bővült, s fokozatosan kialakultak és jogi szabályozást nyertek az általános környezeti politikai eszközök is.

A Közösség ágazati környezeti eszközei az alábbi területeket ölelik fel:

1. a vízi környezet védelme
2. a levegővédelem
3. a természetvédelem
4. a zajártalom elleni védelem
5. a kémiai anyagok káros hatásai elleni védelem
6. a hulladékok kezelésére, a veszélyes hulladékokra, és az egyes speciális hulladékfajtákra vonatkozó szabályozás.

A felsorolt ágazati területek a védendő környezeti elemek valamint a környezetet károsító tevékenységek és hatások igen széles köreit fogják át, s közöttük sokszor nem is vonható meg

éles határvonal. A vízi környezet védelme körébe tartoznak pl. az ivóvíz célját szolgáló felszíni vizek, a fürdővizek minőségének védelme, a felszín alatti vizek egyes anyagokkal való szennyezése, a vízi környezet meghatározott veszélyes anyagokkal való szennyezése a víznek a mezőgazdasági tevékenységből származó nitrátokkal való szennyezése, vagy az egyes iparágakból származó szennyezése (pl. titánium dioxid) elleni védelem, stb. A hulladékkezelésre, a hulladékok egyes fajtáira, valamint a szennyvízkezelésre vonatkozó szabályozással e jegyzet a későbbiekben részletesen is foglalkozik.

A Közösség általános vagy horizontális környezeti eszközei szabályozási tárgyukat illetően szintén igen széles skálát ölelnek fel. E csoportba sorolhatók:

1. a beruházások környezeti hatásainak értékelése,
2. az integrált szennyezés megelőzés és ellenőrzés,
3. az ökológiai auditálás és ökológiai management rendszer,
4. az öko címke,
5. a környezeti információhoz való szabad hozzájutás,
6. a tagállamok értesítési kötelezettsége az EK Bizottsága számára a nemzeti környezeti jogszabálytervezetokről,
7. a környezeti károkért való felelősség,
8. az ipari balesetek megelőzése,
9. az ökológiai adók.

E felsorolás, más szempontokra is tekintettel, folytatható azon eszközökkel, amelyek több környezeti elemre, vagy a környezetre hatást gyakorló tevékenységre vonatkoznak, pl. egyes gazdasági szektorokra, iparágakra, a város és vidéktervezés környezeti szempontjaira és szabályaira, vagy pl. az Európai Környezeti Hivatal környezeti információs tevékenységére, stb. Az általános környezeti eszközök részletes bemutatására terjedelmi korlátok miatt nincs mód, azonban néhány, a közigazgatási képzési program szempontjából lényeges szabályt a jegyzet a továbbiakban bővebben tárgyal.

V.4. Magyarország csatlakozása a schengeni övezethez

2004. május 1-jével Magyarország az EU tagjává vált, azonban a schengeni térséghez 2007. december 21-én csatlakozott.

Magyarország teljes jogú schengeni taggá válásával a magyar állampolgárok határellenőrzés nélkül, bármikor és bárhol - tehát nem csak a korábbi kijelölt határátkelőhelyeken - átléphetik a belső határokat, schengeni határokat.

Az ún. schengeni térség 2008. december 12-étől már 25 tagot foglal magában:

- az Európai Unió 27 tagja közül 22 országot (Ausztriát, Belgiumot, Csehországot, Dániát, Észtországot, Finnországot, Franciaországot, Görögországot, Hollandiát, Lengyelországot, Lettországot, Litvániát, Luxemburgot, Magyarországot, Máltát, Németországot, Olaszországot, Portugáliát, Spanyolországot, Svédországot, Szlovákiát, és Szlovéniát),
- az EGT tag Norvégiát és Izlandot,
- valamint Svájcot.

Nem változnak a beutazás szabályai, és továbbra is fennmaradt a határellenőrzés a schengeni övezeten kívüli öt EU-országba (Bulgáriába, Ciprusra, az Egyesült Királyságba, Írországra és Romániába)

VI. AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKSZERVEZETI SZÖVETSÉGE (ETUC) ÉS FELADATAI

Az európai szakszervezeti Konföderáció 1973-ban jött létre, amikor az európai integrációt szolgáló gazdasági tényezők ellensúlyozására egy szakszervezeti ellenpontra volt szükség. A közép kelet európai változásokat követően számos szakszervezet csatlakozott az European Trade Union Confederation (ETUC) -hoz ebből a térségből .

Jelenleg az ETUC- nak 76 tagja van Európa 34 országából és tagja 11 európai ágazati szakszervezeti szövetség, ami összesen több mint 60 millió tagot jelent. Más szakszervezetek, mint az európai középvezetők szövetsége (Eurocadres) és az európai Nyugdíjasok és Idősek Szakszervezeti Szövetsége(EFREP) is az ETUC égisze alatt működik. Mindezek mellett az ETUC 39 inter-regionális szakszervezeti tanács határokon átnyúló együttműködésre irányuló munkáját koordinálja.

Az ETUC –ot az EU, az Európa Tanács, és az EFTA az egyetlen európai szakmaközi szakszervezeti tömörülésként ismeri el.

VI.1. Az ETUC akciói és célkitűzései

Az európai integráció és az által előidézett változások, mint az egységes piac kialakítása, a gazdasági és monetáris unió teljesen felkavarták azt a háttérrel, ami az ETUC működési alapja volt.

Mivel az EU egyre fontosabb szerepet játszik olyan területeken, amelyek nagyon fontosak a dolgozók számára, a szakszervezetek már nem korlátozhatják érdekvédelmi munkájukat az országhatárokon belülre. Ha a kollektív tárgyalások területén a szakszervezetek meg kívánják őrizni hatáskörüket, és továbbra is hatást kívánnak gyakorolni a gazdaság és a társadalom alkotta egységre, közös platformot kell alkotniuk és egységesen kell fellépniük európai szinten. Ez a szükséglet hozta létre az ETUC-ot.

A szándék legfőképp az volt, hogy a szakszervezetek hatást tudjanak gyakorolni az európai döntéshozatalra. Az ETUC úgy tud befolyást gyakorolni az európai törvénykezésre és politikákra, hogy direkt képviselettel rendelkezik az egyes intézmények (a Bizottság, a Parlament, a Tanács) mellett, garantálva ezzel a szakszervezetek részvételét a konzultációs testületekben, mint az ECOSOC (Gazdasági és Szociális Bizottság), vagy az Európai Szakképzéssel, életkörülményekkel, foglalkoztatással, munkahelyi egészség és biztonság- védelemmel foglalkozó Ügynökség.

Az Európai Üzemi Tanácsokról, az információhoz és konzultációhoz való jogról szóló irányelvek, vagy az Európai Szociális Kata az ETUC által folytatott akciók eredményeként születtek meg.

VI.2. Az Európai Szociális Dialógus

Az ETUC egyben ágazati kapcsolatokat kíván kialakítani a munkáltatókkal európai szinten az európai szociális dialógus eszközével élve. A szociális dialógus ágazati szinten is működik egyben, az Európai Ágazati Szakszervezeti Szövetségeken keresztül (European Industry

Federations). Miután az EU elismerte, hogy a szociális partnereknek joguk van európai keretszerződést kötni, az ETUC három ilyen szakmaközi keretszerződést kötött meg. (Cross-sectoral European Framework Agreements) a megfelelő európai munkáltatói szövetségekkel. (pl. a szülői szabadságról, a részmunkaidőről, és a meghatározott időre szóló szerződésekről). Ezeket a megállapodásokat a Miniszterek Tanácsa ratifikálta és ettől kezdve az európai joganyag részét képezik.

A szakszervezeti mozgósítás

Követeléseinek elérése érdekében az **ETUC mozgósíthatja tagságát**. Az utóbbi évek során ilyen mozgósításra került sor, amikor az ETUC kampányt indított azok ellen a foglalkoztatási rendelkezések ellen, amelyek az Alkotmány tervezet részét képezték. Az ETUC-nak több sikeres akciója is volt, így az információhoz és konzultációhoz való jogot rögzítő irányelv kapcsán Több európai szintű tüntetést szervezett, pl. 1997-ben Luxemburgban, 2000-ben Nizzában, ahol az európai országokból 80 000 munkavállaló vett részt hogy követelje a szociális Európát és az átdolgozott Alapjogok Kartájának elfogadását az EU Alkotmánytervezetének keretében.

VI.3. Az ETUC felépítése és működése

Az ETUC egy egységes, de pluralista szervezet, mely döntéseit teljes autonómiával hozza meg a Kongresszus során, vagy a Végrehajtó Bizottság szintjén. 1999-ben az ETUC létrehozott egy Balkán fórumot, azzal a céllal, hogy a térség szakszervezeteit összefogja.

A Kongresszus

Az ETUC legfőbb testülete, mely négyévente ül össze, a legutolsó Kongresszus 2003-ban volt Prágában. A kongresszusi küldöttek száma a tagsággal arányos. A Kongresszus választja meg a Végrehajtó Bizottság tagjait, az elnököt és a két alelnököt. A főtitkár John MONKS a konföderáció operatív vezetője és szóvivője. Az elnök Candido Méndez Rodríguez (a spanyolországi UGT–E főtitkára) az ETUC vezető testületeiben elnököl, ahol döntéseket hoznak.

A Végrehajtó Bizottság

Évente négyszer ülésezik. A taglétszám arányában a tagszervezetek képviselőiből áll. Ha szükséges, a döntéshozatalhoz elrendelheti a kétharmados, minősített többségi szavazást. A szociális dialógus keretében, az európai munkáltatói szervezetekkel folytatandó tárgyalásokra a tárgyalócsoport mandátumáról és összetételéről a Végrehajtó Bizottság dönt, majd értékeli a tárgyalások eredményét. (VB határozatok).

Az Igazgató Tanács

A legszűkebb vezetői testület, melynek feladata a VB ülések között a VB-ben meghozott döntések teljesítésének nyomon követése. Az Igazgató Tanács évente nyolcszor ül össze és 21 tagját a VB választja meg.

Magyar tagok

A 76 országos tagszervezet között (konföderációk) 5 magyar van: ASZSZ, LIGA, MOSZ, MSZOSZ, SZEFE-ÉSZE .

ETUC Intézmények

Az ETUC három szakintézetet hozott létre, amelyek segítik a szociális kutatást (Európai Szakszervezeti Intézet –ETUI), a szakszervezeti képzést (Európai Szakszervezeti Akadémia - ETUA), és az egészség és munkavédelem biztosítását a munkahelyeken (TUTB). Ezek a háttér intézmények függetlenek, de szorosan együttműködnek az ETUC-al, miközben saját Igazgató Tanácsuk van.

A szakszervezeti Akadémia és a TUTB dokumentációs központja közös munkaügyi adatbázist hozott létre, ami a Labourline nevet viseli. A Labourline több mint 30.000 referenciát tárol, lefedi az ágazatokat és a munkaügyi kapcsolatokat - **ETUI Labourline** – és van egy külön, az egészség és munkavédelemre vonatkozó adatbázisa - **TUTB Labourline**.

VII. FELHASZNÁLT IRODALOM, HASZNOS LINKEK

1. Írott irodalom:

Horváth Zoltán-Ódor Bálint: Az Európai Unió szerződéses reformja, Az Unió Lisszabon után (HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, 2008.)

Európai intézmények és a jogharmonizáció, HVG-ORAC 2002

Európai Tükör folyóirat idevonatkozó számai (elektronikusan itt érhetők el:
http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_hatteranyagok&ha=7)

Európai Füzetek – Az EUvonal oldaláról letölthetők.

2. Elektronikus források, linkek:

Európai Unió honlapja: http://europa.eu/index_hu.htm

Az Európai Foglalkoztatási Mobilitás Portálja: <http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=hu>

ETUC: <http://www.etuc.org/>

www.eures.org

Magyar oldalak:

EU vonal: <http://www.euvonal.hu/>

<http://www.euportal.hu/>

<http://www.euractiv.hu/>

www.kulugyminiszterium.hu

www.euvonal.hu